

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPI CENTAR
Economy · Planning · Innovation
Your partner of choice

Република Северна Македонија
Republika e Maqedonisë së Veriut
ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
QEVERIA E REPUBLIKËS SË MAKEDONISË SË VERIUT
Скопје-Shkup

Примено: 08-07-2020			
Е планар:	Број:	Прилог:	Вредност:
Org. Един.	Njësia Org.	Shtetë:	Vlerë:

До

Влада на Република Северна Македонија

За г-ѓа Мила Царовска

Заменичка на Претседателот на Владата,

задолжена за економски прашања и координација со економските ресори

Почитувана г-ѓо Царовска,

Од името на Проектот на УСАИД - Партнерство за подобра бизнис регулатива, **Ви ја доставуваме Студијата за ефектите врз работните односи предизвикана од пандемијата од КОВИД-19 со предлози за надминување на последиците**, во која се содржани предлози и барања за надминување на кризата.

Оваа Студија дава сеопфатен опис на секторот, со графички приказ на резултатите од спроведената анкета на компаниите во врска со состојбите и последиците од COVID-19, како и сценарија со предлог мерки на среден и долг рок за надминување на предизвиците во овој сектор.

Ставовите и барањата изразени во оваа Студија се усогласени и прифатени од сите претставници на Платформата за јавно-приватен дијалог, која ја сочинуваат Стопанска комора на Македонија, Стопанска комора за информатички и комуникациски технологии - МАСИТ, Стопанска комора на северозападна Македонија и Сојуз на стопански комори на Македонија. Воедно, изнесените ставови и барања во оваа Студија го одразуваат ставот на најголемиот дел од компаниите кои се активни во овој сектор.

Во периодот кој следува, Проектот Партнерство за подобра бизнис регулатива и понатаму ќе продолжи да работи во насока на обезбедување на дополнителна техничка поддршка која ќе биде потребна за евалуација на ефектите од досегашните мерки, но и за носење на нови мерки кои ќе придонесат за успешно справување со економската криза и продолжување со развојот на економијата.

Со почит,

Проект на УСАИД - Партнерство за подобра бизнис регулатива

СТОПАНСКА КОМОРА
НА МАКЕДОНИЈА
ECONOMIC CHAMBER
OF MACEDONIA

СОЈУЗ НА СТОПАНСКИ
КОМОРИ НА МАКЕДОНИЈА
BOJENKA MAKEDONSKA DELOVNA MREJA

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPI CENTAR
Economy · Planning · Innovation
Your partner of choice

До
Министерство за финансии
За г-ѓа Нина Ангеловска, Министерска за финансии
ул. „Даме Груев“ бр. 12
Скопје

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
REPUBLIKA E MACEDONISE SEVERIJA
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
MINISTRIA E FINANCEVE
Скопје
Shkup

Примено: E Prilozhi:	08-07-2020		
Сопственичка единица Nosa organizacija	Број Numer	Прилог Shifra	Валутен Valut

Почитувана г-ѓо Ангеловска,

Од името на Проектот на УСАИД - Партнерство за подобра бизнис регулатива, **Ви ја доставуваме Студијата за ефектите врз работните односи предизвикана од пандемијата од КОВИД-19 со предлози за надминување на последиците**, во која се содржани предлози и барања за надминување на кризата.

Оваа Студија дава сеопфатен опис на секторот, со графички приказ на резултатите од спроведената анкета на компаниите во врска со состојбите и последиците од COVID-19, како и сценарија со предлог мерки на среден и долг рок за надминување на предизвиците во овој сектор.

Ставовите и барањата изразени во оваа Студија се усогласени и прифатени од сите претставници на Платформата за јавно-приватен дијалог, која ја сочинуваат Стопанска комора на Македонија, Стопанска комора за информатички и комуникациски технологии - МАСИТ, Стопанска комора на северозападна Македонија и Сојуз на стопански комори на Македонија. Воедно, изнесените ставови и барања во оваа Студија го одразуваат ставот на најголемиот дел од компаниите кои се активни во овој сектор.

Во периодот кој следува, Проектот Партнерство за подобра бизнис регулатива и понатаму ќе продолжи да работи во насока на обезбедување на дополнителна техничка поддршка која ќе биде потребна за евалуација на ефектите од досегашните мерки, но и за носење на нови мерки кои ќе придонесат за успешно справување со економската криза и продолжување со развојот на економијата.

Со почит,
Проект на УСАИД Партнерство за подобра бизнис регулатива

СТОПАНСКА КОМОРА
НА МАКЕДОНИЈА
ECONOMIC CHAMBER
OF MACEDONIA

СОЈУЗ НА СТОПАНСКИ
КОМОРИ НА МАКЕДОНИЈА
ВОДЕЧКА МАКЕДОНСКА ДЕЛОВНА МРЕЖА

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPI CENTAR
Economy · Planning · Innovation
Your partner of choice

До

Министерство за труд и социјална политика

За г-дин Ѓонул Бајрактар, Заменик министер

бул. „Св. Кирил и Методиј“ бр.54

Скопје

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
REPUBLIKA E MAqedonisE SEVERIUT
Министерство за труд и социјална политика
Ministria e Punës dhe Politikës Sociale
СКОПЈЕ - SHKUP

Примено: Prapuar:	08-07-2020		
Организација Nj Organizative	Број Numri	Прилог Shtojca	Вредност Vlera

Почитуван г-дин Бајрактар,

Од името на Проектот на УСАИД - Партнерство за подобра бизнис регулатива, **Ви ја доставуваме Студијата за ефектите врз работните односи предизвикана од пандемијата од КОВИД-19 со предлози за надминување на последиците**, во која се содржани предлози и барања за надминување на кризата.

Оваа Студија дава сеопфатен опис на секторот, со графички приказ на резултатите од спроведената анкета на компаниите во врска со состојбите и последиците од COVID-19, како и сценарија со предлог мерки на среден и долг рок за надминување на предизвиците во овој сектор.

Ставовите и барањата изразени во оваа Студија се усогласени и прифатени од сите претставници на Платформата за јавно-приватен дијалог, која ја сочинуваат Стопанска комора на Македонија, Стопанска комора за информатички и комуникациски технологии - МАСИТ, Стопанска комора на северозападна Македонија и Сојуз на стопански комори на Македонија. Воедно, изнесените ставови и барања во оваа Студија го одразуваат ставот на најголемиот дел од компаниите кои се активни во овој сектор.

Во периодот кој следува, Проектот Партнерство за подобра бизнис регулатива и понатаму ќе продолжи да работи во насока на обезбедување на дополнителна техничка поддршка која ќе биде потребна за евалуација на ефектите од досегашните мерки, но и за носење на нови мерки кои ќе придонесат за успешно справување со економската криза и продолжување со развојот на економијата.

Со почит,

Проект на УСАИД - Партнерство за подобра бизнис регулатива

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPI CENTAR
Economy · Planning · Innovation
Your partner of choice

До

Министерство за труд и социјална политика

За г-ѓа Санела Шкријељ, Дополнителен Заменик министер

бул. „Св. Кирил и Методиј“ бр.54

Скопје

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
REPUBLIKA E MAQEDONISE SE VERIUT
Министерство за труд и социјална политика
Ministria e Punës dhe Politikës Sociale
СКОПЈЕ - SKOPJE

Примено:
Pratuar: 08-07-2020

Организација N. Organizativa	Број Numri	Прилог Shtojca	Вредност Vlera

Почитувана г-ѓо Шкријељ,

Од името на Проектот на УСАИД - Партнерство за подобра бизнис регулатива, **Ви ја доставуваме Студијата за ефектите врз работните односи предизвикана од пандемијата од КОВИД-19 со предлози за надминување на последиците**, во која се содржани предлози и барања за надминување на кризата.

Оваа Студија дава сеопфатен опис на секторот, со графички приказ на резултатите од спроведената анкета на компаниите во врска со состојбите и последиците од COVID-19, како и сценарија со предлог мерки на среден и долг рок за надминување на предизвиците во овој сектор.

Ставовите и барањата изразени во оваа Студија се усогласени и прифатени од сите претставници на Платформата за јавно-приватен дијалог, која ја сочинуваат Стопанска комора на Македонија, Стопанска комора за информатички и комуникациски технологии - МАСИТ, Стопанска комора на северозападна Македонија и Сојуз на стопански комори на Македонија. Воедно, изнесените ставови и барања во оваа Студија го одразуваат ставот на најголемиот дел од компаниите кои се активни во овој сектор.

Во периодот кој следува, Проектот Партнерство за подобра бизнис регулатива и понатаму ќе продолжи да работи во насока на обезбедување на дополнителна техничка поддршка која ќе биде потребна за евалуација на ефектите од досегашните мерки, но и за носење на нови мерки кои ќе придонесат за успешно справување со економската криза и продолжување со развојот на економијата.

Со почит,

Проект на УСАИД - Партнерство за подобра бизнис регулатива

СТОПАНСКА КОМОРА
НА МАКЕДОНИЈА
ECONOMIC CHAMBER
OF MACEDONIA

СОЈУЗ НА СТОПАНСКИ
КОМОРИ НА МАКЕДОНИЈА
ВОДЕЧКА МАКЕДОНСКА ДЕЛОВНА МРЕЖА

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPI | CENTAR
economy · planning · innovation
Your partner of choice

Policy Position Papers

Ефектите врз работните односи предизвикани од
пандемијата на COVID-19 со предлози за
надминување на последиците

Напомена:

Овој документ е овозможен со поддршка на американскиот народ преку Агенцијата за меѓународен развој на САД (УСАИД). Содржината на документот е заеднички став на стопанските комори: Стопанска Комора на Македонија, Стопанска Комора на северозападна Македонија, Стопанска комора за информатички и комуникациски технологии – МАСИТ и Сојуз на Стопански Комори на Македонија и не ги одразува ставовите на УСАИД или Владата на САД.

Формулар за предлог политики - Policy Position Papers

Овој документ ќе се користи како алатка за потребите на „Проектот на УСАИД – Партнерство за подобра бизнис регулатива“ за идентификување на ограничувачки институционални политики, како и за подобрување на конкурентноста и правната усогласеност на компаниите

Датум:	Поднесено од:	Краток назив на ИДЕНТИФИКУВАНИОТ ПРОБЛЕМ (Policy Position Papers): Ефектите врз работните односи предизвикани од пандемијата на COVID-19 со предлози за надминување на последиците
----------------------	-----------------------------	---

Во рамки на Проектот на УСАИД – Партнерство за подобра бизнис регулатива во кој Стопанските комори се вклучени во изнаоѓање предлози и мерки за подобрување на регулативната рамка во која функционира стопанството во Република Северна Македонија, особено внимание беше посветено на изработка на студии за ефектите врз приватниот сектор кој несомнено е погоден од здравствено-економската криза предизвикана од пандемијата COVID-19, со препораки за справување со економските ефекти.

Врз основа на анализата, стопанските комори едногласно се согласни дека:

Неспорен е фактот дека во доменот на работните односи сите индустрии трпат штета која е:

- Моментална
- Одложена:
 - Краткорочна
 - Среднорочна
- Материјална
- Нематеријална

Ублажувањето или елиминирањето на штетните последици го гледаат во носењето на мерки/олеснувања/ослободувања:

- Моментални
- Краткорочни временски еднакви на рокот во кој траела штетата
- Среднорочни

Мерките се состојат во:

- **Привремени фискални или парафискални ослободувања или олеснувања**
- **Привремени или постојани промени на норматива**

Превенирањето се гледа во носењето на акти за автоматска примена во идна вонредна или кризна ситуација со што и самите друштва ќе можат да изградат интерни правила за работење во вакви состојби.

Предложените мерки се јасни и спроведливи.

Негативното финансиско влијание на државниот буџет е претпоставено прифатливо (со минимален разумен ефект врз буџетот). Бројчани показатели на негативен фискален/парафискален ефект врз буџетот не може да се извлечат без точни и веродостојни податоци за бројот на невработени лица заради кризата, лица кои земаа плата (а седеа дома поради чување дете до 10 години или припадност на ризична група) чија бројка би била референца за калкулација со износот на придонесите пресметан на просечната нето плата во државата. Треба да се нагласи дека друштвата бараат државата солидарно да го поднесе ударот од кризата во делот на работните односи и пазарот на трудот заедно со работодавачите.

Ефектите од предложените мерки нема да го решат во целост проблемот и штетата на работодавачите, но истите ќе ги ублажат.

Во овој дел се дадени конкретни предлози на деловната заедница за стратегии и мерки за надминување на последиците од кризата при што покрај предлогот (кај некои предлози) посочена е и причината за таквиот предлог која кај некои предлози всушност е конкретен негативен ефект од самата криза или е ефект од воведената вонредна состојба и применетите мерки пропишани со уредби или на ниво на препораки.

Посебно се нагласува дека квалификувањето за користење на поедини мерки (во делот на оние кои ќе имаат негативен фискален/финансиски ефект врз државниот буџет) е по пат на приоритизирање на работодавачите кои не користеле некоја од досега пласираните мерки/помош поврзани со работните односи/платите односно кои не користеле мерка која ја исклучува некоја од предложените мерки како новововедени мерки.

I. ПРЕДЛОЗИ ЗА МЕРКИ КОИ НЕМААТ НЕГАТИВЕН ФИСКАЛЕН ИЛИ ФИНАНСИСКИ ЕФЕКТ ВРЗ ДРЖАВНИОТ БУЏЕТ:

- Државата да има разработени кризни планови за буџетирање и работа во вонредни околности, вклучително и во доменот на работните односи. Да постои постојан состав на стручни лица за кризен менаџмент кои во случај на вонредни околности ќе се стават професионално на располагање на државата во соработка со професионални кадри од секоја област, во случајов од работните односи. Ваквите професионални кадри треба да бидат делегирани од деловната заедница по предлог на референтните стопанските комори според број на членови односно струкови комори кои претставуваат определена индустрија. На овој начин, и друштвата ќе можат да имаат предвид и да знаат кои се “правилата на игра” во случај на вонредна состојба. Постојниот состав на лицата кои ќе бидат делегирани и би го сочинувале ова тело за кризен менаџмент да биде во состав од 8 претставници од кои 4 претставници од секоја стопанска комора од Платформата за јавно приватен дијалог и 4 претставници од државните институции. (начин: носење на нова регулатива; надлежни: Собрание, Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии)
- Државата задолжително да обезбеди доволно заштитни средства во Државните стокови резерви за во случај на повторна вонредна состојба и мерки, да може приоритетно да ги подели на работодавачите по реални цени. Истовремено, определен број и количество од заштитните средства да бидат бесплатно поделени на секој вработен како заштита за доаѓање до и заминување од работа. (начин: носење на нова регулатива; надлежни: Собрание, Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии)
- Државата да донесе јасни, задолжителни критериуми поврзани со работните односи во време на вонредна состојба и важење на посебни мерки поради било која виша сила. Со овие мерки, да се пропишат јасни и недвосмислени ситуации со обврски и за работниците и за работодавачите во поглед на ослободување од работа, прифаќање на посебен режим на работа и следување или наследување на посебни или редовни надоместоци, лични примања и пред се, димензионирање на плата. На тој начин, ќе се елиминира зависноста од (не)солидарноста помеѓу работодавачите и работниците. (начин: носење на нова регулатива; измена на ЗРО; надлежни: Собрание, Влада, Министерство за труд и социјална политика, Министерство за финансии)
- За време на вонредна состојба или мерки за справување со криза, да се замрзнат цените на домашните производи и услугите со што ќе се спречи ланецот на

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPI CENTAR
Economy · Planning · Innovation
Your partner of choice

поскапувања, така што работодавачите ќе имаат поголем фонд на средства за исплата на плати и обезбедувања на работа. Контролата на цените на стоките од увоз и на стоките кои се произведуваат во Македонија со суровини/делови од увоз да се спроведува преку контрола и определување на маржата на производите (начин: појаснување на постоечката регулатива; надлежни: Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии)

- Се предлага да се воведат квоти за вработување на странски сезонски работници. Оваа година проблемот со недостаток на работна сила во земјоделството и градежништвото, а можеби и во угостителството и туризмот (во зависност од развојот на настаните) ќе биде изразен. Квотите треба да бидат придружени со максимално олеснета процедура за добивање за дозвола за работа и престој на одредено време (со задолжителен тест на КОВИД 19). Наспроти мислењето дека во Македонија постои голема невработеност, во пракса всушност постои хроничен недостаток на голем број на кадри. Ова се должи, помеѓу другото и од причини наведени кај следниот предлог. (начин: дополнување на постоечката регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за внатрешни работи, Министерство за труд и социјална политика)
- Надлежните институции веднаш да извршат прочистување и ажурирање на списоците на иселени лица и да го вкрстат со списоците на невработени при Агенцијата за вработување. Имено, огромен број наши државјани живеат и работат надвор од државата и истовремено се водат како жители на Македонија и фигурираат на листите на невработени лица. Можностите за користење на евтини летови на европските дестинации прави огромен број на лица редовно да се пријавуваат како невработени во Македонија со што се создава привид дека во државата има на располагање невработен кадар од најразлични струки. начин: стриктна примена на постоечката регулатива; надлежни: Министерство за правда, Министерство за внатрешни работи)
- Прекршувањето на работниот ред и дисциплина за време на вонредна состојба или посебни мерки да се смета за тешка повреда на работниот ред и дисциплина и така да се санкционира. (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за правда, Министерство за труд и социјална политика)
- Обесштетувањето од нанесена материјална штета кон работодавачот за време на вонредна состојба и посебни мерки да биде дозволено да се порамни од платата на работникот и без негова согласност бидејќи постојните законски решенија ова не го овозможуваат, а водењето на евентуална парница и докажувањето како и обезбедувањето на докази е отежнато. (начин: измена на ЗРО; надлежни:

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPI CENTAR
Economy • Planning • Innovation
Your partner of choice

Собрание/Влада, Министерство за правда, Министерство за труд и социјална политика)

- За тековната 2020 година и за неискористениот одмор за 2020 година во 2021 година, да се остави дискреционо право на работодавачите во договор со работниците да може да го уредат начинот на користење без никакви ограничувања за времето и распоредот на користење. (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за труд и социјална политика)
- Се предлага работниците кои биле во карантин, биле во зона со прогласена кризна состојба или кои користеле право на платено отсуство за време на вонредната состојба да не може да дадат отказ во следниот период по враќање на работа, во времетраење еднакво на периодот на платено отсуство (се разбира доколку работодавачот ги почитува своите договорни обврски кон работникот). (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за труд и социјална политика)
- Да се направи контролен механизам од државата бидејќи има ситуации кога двата родитела користат ослободување од работа (неосновано) и примаат полна плата, бидејќи Друштвата не се во можност да го проверат овој податок. (начин: контролана инспекциски органи; надлежни: Државните инспекторати за образование, и за труд)
- Да се даде јасна законска дефиниција дали во однос на работните односи вонредната состојба, мерки за справување со криза и кризна состојба потпаѓаат под автоматизам под дефиницијата на виша сила и да се одреди дека вишата сила треба да се одреди квантитативно и квалитативно во кој обем ја засега можноста за исполнување на обврска на работникот кон работодавачот, работодавачот кон работникот и помеѓу друштвата. (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за правда, Министерство за труд и социјална полит
- Задолжително да се изврши измена на работната регулатива во делот на максимизирање на слободата на склучување на договорите за вработување во насока на спогодбено флексибилно договарање на работните обврски, работните места и задачи како и начинот на ангажирање. Да се оди на најголема можна дерегулација на работните односи со максимална слобода на договарање и начини на вработување. Современите работни места и новите индустрии (кои кај нас се перципираат како такви, а всушност се присутни веќе подолго време) новите технологии, движењето на работната сила на глобалниот пазар (без глобализирана цена на трудот) трпат негативни ефекти од непотребната регулација. Со дерегулација и максимална дерегулација ќе се овозможи поголем

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPI | CENTAR
Economy · Planning · Innovation
Your partner of choice

квалитет на правата и на работодавачите и на работниците. (начин: темелна измена на ЗРО со дерегулација; надлежни: Собрание, МТСП)

II. ПРЕДЛОЗИ ЗА МЕРКИ КОИ МОЖЕ ДА ИМААТ НЕГАТИВЕН ФИСКАЛЕН/ФИНАНСИСКИ ЕФЕКТ ВРЗ ДРЖАВНИОТ БУЏЕТ:

- Друштвата кои директно се погодени од кризата со делумна или целосна забрана за работа да бидат ослободени од плаќањето придонеси за вработените и тоа најмалку за периодот од стапувањето на сила на мерката за забрана – ограничување на работењето до периодот на целосна нормализација на работењето кое ќе значи вообичаен (правно и фактички) неограничен режим на работа. Се предлага предметново да биде инкорпорирано како системско правило/решение кое ќе се применува по автоматизам како норма и во идни ситуации на забрането/ограничено работење на друштва од определени сектори (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Сите друштва во државата да бидат ослободени од обврската за плаќање на регрес за годишен одмор за 2020 година. Треба да се има предвид дека годишниот одмор во Македонија е платен одмор и во кризна ситуација кога се намалени приходите на друштвата, кога дел од вработените не работеа, работеа со скратено работно време или работеа со намален интензитет од дома, има логика да се исклучи обврската за регрес за оваа година. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Се предлага систематските прегледи во 2020 и 2021 година да бидат на товар на фондот за здравствено осигурување. Ова од причина што друштвата на секој вработен редовно вклучително и во вонредни услови им плаќаат придонес за здравствено осигурување, а при отежнато работење не треба да биде големо фискално оптоварување фондот за здравствено осигурување да подготви модел на комуникација со поликлиниките за медицина на трудот за субвенционирање на систематскиот преглед. При ова треба да се има предвид дека одлагањето на обврската за систематски прегледи во периодот на пандемијата не значи и ослободување од обврската за спроведување (и плаќање) на систематскиот преглед штом се создадат регуларни услови. Оттука, барањето за ослободување од плаќање на систематските прегледи е начин на заштеда на средства за друштвата, а државата ќе се постави како солидарен партнер. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи, Фонд за здравствено осигурување)

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPI CENTAR
Economy · Planning · Innovation
Your partner of choice

- На товар на државата да паднат придонесите од плата и/или персоналниот данок за вработените лица кои останаа дома заради мерките и препораките и всушност се на платено отсуство до укинување на мерките (чување на дете до 10 годишна возраст, лица со задолжителна придружба, ризични групи на хронично болни, бремени жени, самохрани родители, лица о изолација, лица во самоизолација, лица во зона со кризни мерки). Ослободувањето треба да биде најмалку за период кој го поминале дома и примале плата. На овој начин, државата ќе биде солидарна со приватниот сектор во поднесувањето на дел од последиците од кризата. Треба да се има предвид и можноста (на основа податоците заклучно со крајот на месец Јуни 2020), да се воведе мерка со која ќе се даде целосна финансиска помош на компаниите, кои имаат вработени лица кои отсуствуваат од работа и се ослободени од извршување на работните обврски, согласно мерките и препораките на Владата. Да се изврши ретроактивно исплата од страна на државата кон компаниите на 80% од минимална бруто плата, за лицата кои отсуствувале од работа за целиот период на отсуство. За оваа мерка да имаат предност друштвата кои не користеле субвенции за плати за ниту еден вработен. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Друштвата да имаат право да исплатат 80% од минимална плата за лицата кои оправдано отсуствувале од работа. Со тоа ќе ги стимулира лицата кои имаат можност, да доаѓаат на работа и со тоа примаат полна плата. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Државата со закон или со подзаконски акти со законска сила да определи дека се запираат сите извршувања врз самостојните вршители на дејност и самовработените лица по основ на поранешни неплатени или задоцнето платени придонеси и задолжителни давачки од плата (пр. кон ПИОМ, ФЗО и др.). Ова да се однесува на ситуации каде е наплатен главниот долг и е наплатена било каква камата, а во секој случај доколку е наплатена покрај главниот долг и камата во висина на главниот долг. Со ова да се смета дека целокупниот долг е платен. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи, ПИОМ, ФЗО)
- Друштвата и другите правни субјекти кои имаат пропишани задолжителни минимални услови за вршење на лиценцирана дејност (на пример Туристичките агенции) да бидат ослободени од плаќање на придонеси на плата за период еднаков на важењето на вонредната состојба и мерките за онолку

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPI CENTAR
Economy · Planning · Innovation
Your partner of choice

вработени лица кои се пропишани како минимално потребни за стекнување и одржување на соодветната лиценца за лиценцираната дејност. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)

- Определен процент од туристичката такса за секој донесен турист во сместувачки капацитет преку конкретна туристичка агенција да и се врати на туристичката агенција за на тој начин да се помогне финансирањето на платите кај конкретниот работодавач. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Туристичките агенции и давателите на услуги во јавниот превоз чии возила не се во употреба за време на вонредната состојба и кризните мерки, да бидат ослободени од плаќање на придонесите при регистрација и зачестен технички преглед бидејќи вработените кои ги управуваат овие возила примаат плата, им се плаќаат придонеси, а всушност немаат можност да изработат ниту еден час. Заштедените средства, туристичките агенции и превозниците ќе можат да ги искористат за полесна исплата на плати на вработените. Оваа мерка како и претходната се особено важни затоа што од неделовни причини туристичката сезона и превозот до крајот на оваа година и најверојатно до идната пролет ќе бидат целосно неуспешни. . (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Се бара ослободување од плаќање на придонеси на додатоците кон плата заради воведување на сменска работа и ноќна работа поради изнудената реорганизација на работењето за следен период еднаков на периодот на вака воведено работење. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Да се дозволи мирување на работниот однос во вонредна состојба или кризна ситуација по обостран договор помеѓу работодавачот и работникот. Мировање на работниот однос според досегашните прописи не е дозволени заради вонредна или кризна состојба. На овој начин, ќе се превенира отпуштање, спогодбен престан на работниот однос или престан на работниот однос од деловни причини, а ќе се задржат обврските на работникот и работодавачот за враќање на работа под исти услови по завршување на вонредната состојба. (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за труд и социјална политика)

- Да се овозможи користење на мерката за Субвенционирање на плати за друштвата кои имаат намален број на вработени поради завршување на договор за вработување или затворање на подружница бидејќи на овој начин не се намалува намерно бројот на вработени од страна на работодавачот туку поради истек на договор на определено време односно затварање на подружница/деловна единица како последица на кризата. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)

Овие заклучоци и препораки се базираат врз основа на изработената Студија, која е составен дел од овој позиционен документ и е во прилог на истиот.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

EPICENTAR
economy · planning · innovation
Your partner of choice

СТУДИЈА ЗА ЕФЕКТИТЕ ВРЗ РАБОТНИТЕ ОДНОСИ ПРЕДИЗВИКАНА ОД ПАНДЕМИЈАТА ОД КОВИД-19 СО ПРЕДЛОЗИ ЗА НАДМИНУВАЊЕ НА ПОСЛЕДИЦИТЕ

Скопје, мај 2020

Напомена:

Оваа студија е подготвена од Јован Најденовски, во соработка со Платформата за јавно – приватен дијалог сочинета од Стопанска комора на Македонија, Стопанска комора за информатички и комуникациски технологии – МАСИТ, Стопанска комора на северозападна Македонија и Сојуз на стопански комори на Македонија. Студијата е подготвена во координација на ЕПИ ЦЕНТАР Интернационал и со поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД). Мислењата изразени во оваа Студија за ефектите врз работните односи предизвикана од пандемијата од КОВИД-19 со предлози за надминување на последиците, им припаѓаат на авторите и не ги изразуваат ставовите на Агенцијата на САД за меѓународен развој или на Владата на Соединетите Американски држави.

Содржина

Резиме	4
Вовед	6
I.	7
Пристап во анализата и користени податоци	7
Актуелна состојба и точност на наодите	8
II.	11
Анализа и наоди	11
Анкета/Прашалник	11
Длабински интервјуа	16
Јавни статистички податоци и јавно споделени информации	20
III.	24
Странски искуства	24
ХРВАТСКА	24
ГЕРМАНИЈА	25
СРБИЈА	27
СЛОВЕНИЈА	28
ИТАЛИЈА	29
IV.	32
Заклучоци со Предлози	32
ПРИЛОГ АНЕКСИ:	39
АНЕКС 1	39
АНЕКС 2	43
АНЕКС 3	60

Резиме

Целта на оваа студија е да се изврши анализа на последиците кои ги предизвикуваат на пазарот на трудот и врз работните односи самата пандемија на КОВИД 19 и правните прописи од најразличен вид пропишани како задолжителни или препорачани од страна на државата и Светската здравствена организација поточно од нивната примена. Трудовиот процес и пазарот на трудот функционираат во услови на вонредна состојба, прописи од привремен карактер, делумно суспендирана редовна регулатива и кризи/антикризни мерки.

Недвосмислен е заклучокот дека примената на мерките за справување со КОВИД 19 предизвикаа промени во организирањето на трудовиот процес кај друштвата во смисла на неговата организација и функционирање во вонредни услови и влијаат на пазарот на трудот воопшто.

Анализата на последиците од КОВИД 19 врз пазарот на трудот е извршено по пат на:

- Спроведена Анкета со прашалник од 40 прашања, од кои 5 прашања за идентификација на статусот на анкетираниот деловен субјект и 35 прашања од доменот на работните односи и пазарот на трудот
- Десет длабински интервјуа со друштва од различни индустрии/сектори во однос на проблемите/последичите од КОВИД 19 во делот на работните односи и пазарот на трудот
- Увид и анализа на јавно достапни релевантни статистички показатели за работните односи и пазарот на трудот
- Сумирање на резултатите и идентификување на заеднички проблеми/последичи за деловните субјекти
- Анализа на добиените резултати од спроведената Анкета и од длабинските интервјуа
- Формулирање на конкретни Предлози за намалување последиците од КОВИД 19 врз трудовиот процес/работните односи

Општиот заклучок е дека во делот на работните односи и на пазарот на трудот, сите индустрии (во различен обем, трпат штета која е:

- Моментална/критична
- Одложена/делумно предвидлива по тежина:
 - Краткорочна
 - Среднорочна
- Материјална
- Нематеријална

Ублажувањето или елиминирањето на штетните последици се гледа во носењето на мерки/олеснувања/ослободувања:

- Моментални

- Краткорочни временски еднакви на рокот во кој траела штетата
- Среднорочни

Мерките се состојат во:

- Привремени фискални или парафискални ослободувања или олеснувања
- Привремени или постојани промени на норматива

Превенирањето се гледа во носењето на акти за автоматска примена во идна вонредна или кризна ситуација со што и самите друштва ќе можат да изградат интерни правила за работење во вакви состојби.

Како резултат на спроведената анализа, артикулирани се и предложени:

- 14 предлози за мерки кои немаат негативен фискален или финансиски ефект врз државниот буџет и
- 10 предлози за мерки кои можат да имаат негативен фискален/финансиски ефект врз државниот буџет.

Вовед

Светската здравствена организација (СЗО) на почетокот на Март оваа година излезе со статистички податоци за број на заразени и заболени од вирусот наречен КОВИД 19 (КОВИД 19) според кои податоци нивото на раширеност на вирусот се квалификува како пандемија. Следствено на ова, СЗО излезе со официјални препораки од здравствена природа за спречување на понатамошното ширење на вирусот и истовремено справување со заболениите во смисла на нивен здравствен третман. Ова имаше за последица превземање на определени формално правни мерки во речиси сите држави на светот со кои привремено се вовеле регулатива во полза на справување со КОВИД 19. Регулативата е во вид и форма соодветна на националните законодавства, но заедничко е тоа што истата директно или индиректно ги засегна речиси сите сегменти на живеењето и работењето. Ова значеше последичен одраз на економиите на сите држави и се очекува дека ќе резултира со долгорочни промени на микро и макро економските показатели.

Неспорен е фактот дека од деловен аспект во смисла на доходовно работење најголемиот дел од индустриите ќе имаат негативни последици од работењето во периодот на важењето на мерките за справување со КОВИД 19, но и во периодот кој ќе следи како период на стабилизација или период на воведување на нови мерки или продолжување на старите.

Во рамки на претходното, посебен проблем претставува влијанието на мерките за справување со пандемијата врз работните односи и пазарот на трудот. Исклучок од оваа појава не е ниту Македонија. Воспоставениот систем на работни односи е специфичен од аспект на претходна историја на развој и нормирање на истите и нивната сегашна фактичка и нормативна формулираност за состојби на работење во вообичаени околности и иден развој во однос на планиран развој на општеството, државата и деловниот сектор во претпоставени нормални околности. Кон работните односи сфатени како организација на трудовиот процес и правата и обврските помеѓу работодавачите и работниците, треба да се има предвид и пазарот на трудот во Македонија. Ова е особено важно да се има предвид при оценка на дел од посочените проблеми и предлози за надминување на истите бидејќи (од причини кои ќе бидат објаснети понатаму) во државата има значителни разлики на фактичките бројки на вработените и невработените (општо и по струки) во однос на официјалните статистики, разлики во перцепцијата на положбата во односите помеѓу работниците и работодавачите и посредниците на пазарот на трудот.

I.

Пристап во анализата и користени податоци

Пристапот преку кој се темели истражувањето, анализата и предлог мерките е комбинација на примарни квантитативни и квалитативни методи на прибирање податоци, основна анализа и изведување на заклучоци. Користени се позитивни искуства и добри практики, доктринарен пристап соодветен на предметната проблематика, оценка на нормативи, искуства на деловниот сектор и здраворазумни заклучоци и оценки. Користењето на странски искуства и споредбени анализи не е земено како момент од претежна применлива важност поради повеќе причини на објективна нереферентност на повеќе податоци заради суштински разлики на пазарот на трудот и организацијата на работни односи. Сепак, дадени се (само како пример) дел од мерките кои се однесуваат на работните односи и пазарот на трудот и тоа само за европски земји (ова последното бидејќи постојат премногу разлики во формално правната устроеност на работните односи во неевропските земји и ситеми).

Фаза 1 – Анкета/Прашалник

Во првата фаза, изготвен е и усогласен прашалник од 40 прашања од кои 5 прашања за општа индентификација на профилот на деловниот субјект и 35 прашања наменски од доменот на работните односи. Формулирањето на прашањата е направено на начин да постои можност за разбирање на прашањето и неговата идентификација во реална ситуација истовремено водејќи сметка да се опфатат само работните односи/категиорите/правните институти кои се нормирани со закон или друг пропис. Одговарањето е со принцип на понудени опции на одговори со избор на целосно точна или најблиска опција.

Опфатени со анкетата се друштва од повеќе сектори – индустрии во државата. Прашалникот е лексички и по обем формулиран да биде разбирлив и да може да се одговори во оптимално кусо време (12 минути симулирано време).

Фаза 2 – Длабински интервјуа

Во следната фаза, направени се најмалку 10 разговори во вид на длабински интервјуа по полудиригиран принцип на темата, со друштва од различни сектори – индустрии. На друштвата им се дадени насоки за размислување и подготовка за интервјуто со дел на однапред формулирани прашања и сегменти на разговор, но и целосно оставена слобода/дел на прашања и предлози кои ги посочуваат исклучиво по сопствена волја и проценка. Интервјуата се спроведени усно со скајп/телефонски разговори во еден или два наврати. Мислењата и предлозите од страна на интервјуираните беа дадени наративно и несистематизирано и истите се преточени во конкретни забелешки и барања по пат на групирање и артикулирање по претежна сличност. Дел од дадените предлози се предлози на само едно или две интервјуирани друштва, но во текот на

интервјуата им се посочени на останатите интервјуирани друштва и тие се согласиле во целост или делумно со истите.

Списокот на интервјуирани друштва е:

- Вабтек – МЗТ АД Скопје, производство на сопирачка опрема за железници
- Синтек Специфик ДОО Скопје, специфични работи во градежништвото
- ГЕОНЕТ ГПС ДОО Скопје, наменски софтвер за следење и обезбедување на возила
- КОДИТ СОЛУШН ДООЕЛ Скопје, ИКТ – софтвер
- ФРИКОМ БЕОГРАД ДОО Скопје, производство и дистрибуција на смрзната храна
- ЕСИ времено вработување Скопје, приватна агенција за времени вработувања
- БЕТА ШПЕД ДООЕЛ Скопје, шпедиција и транспорт
- ТА АРБО ТРАВЕЛ Скопје, туристичка агенција А лиценца
- КЛИНИКА ЈУРИС ДОО Скопје, правен консалтинг
- Угостителско друштво со ресторанска дејност и организација на настани

Фаза 3 – јавни статистички податоци и јавно споделени информации

Не се добиени и не се користени службени податоци доставени од Агенцијата за вработување (АВРМ), Државниот завод за статистика (ДЗС) и Управта за јавни приходи (УЈП) во делот на статистиките за последниот обработен и достапен период кој се однесува на вкупниот број на вработени во државата и структура по сектори, исплата на придонеси од плати вкупно и по сектори, и особено број на престаноци на работен однос.

Користени се јавно доспани податоци од официјаните веб страници на гореспоменатите институции, но за точноста на истите и за нивната ажурираност во последен актуелен достапен датум постои резерва со оглед на недобивањето на службено точни информации.

Користени се како индикатори јавно достапни информации дадени во медиуми и информации и предлози на професионални здруженија и организации.

Актуелна состојба и точност на наодите

Спроведените анкети како и направените интервјуа се со референтна важност од аспект на точност на одговорите и нивна корелација со причини, последици и предлози за периодот од отпочнувањето на примена на препораки за справување со Ковид-19 преку периодот на примена на мерки и уредби за справување со Ковид-19, па заклучно со 07.05.2020 година, како ден на завршување на длабинските интервјуа со десет друштва. Оттука, констатираните проблеми, пречки, негативни ефекти и предложени мерки се во контекст на до овој датум забележаните состојби и очекувани тенденции во непосредна

иднина. Ова, покрај на темелни статистички показатели, се базира и на искуства и практики на деловниот сектор.

Статистичките показатели чиј извор се страниците на АВРМ, УЈП и ДЗС се преземени со состојба 18.5.2020 година, во реално време и на линкови дадени понатаму во текстот покрај дадените податоци.

Податоците за мерките за работни односи во Србија, Словенија, Хрватска, Германија и Италија се преземени со состојба на 18.5.2020 година, во реално време и на линкови на KPMG дадени понатаму во текстот покрај дадените податоци.

Сите интервјуирани друштва подвлекуваат дека последиците и мерките кои се предлагаат во вид на барања/предлози, во еден дел се мотивирани како начин на решавање на акутните проблеми и состојби кои сега се во можност да ги перцепираат и претпостават. Сепак, дел од предлозите и констатираните состојби најверојатно ќе важат и во случај на повторување на иста или слична состојба во иднина, но затоа се потенцира дека треба да постои систем на мерки и решенија во вид на план кој автоматски ќе се примени доколку дојде до ваква/слична состојба во иднина. На овој начин и државата и деловната заедница, па и граѓаните ќе можат да прават планирања, земајќи предвид идна можност за работење во вонредни услови според однапред дефинирани правила.

Како што е погоре кажано, заклучоците за последици и предложените мерки треба да се оценуваат и прифатат во контекст на конкретниот временски период во кој што од формално-правен аспект важи регулативата која посредно и непосредно се однесува на работните односи и пазарот на трудот: постоечката (редовна) регулатива во вид на закони (пред се Законот за работни односи, Закон за здравје и безбедност при работа итн...) и колективните договори, како и преимената на актите донесени во вонредна состојба ¹. Овие акти директно регулираа обврски и начини на организација на трудовиот процес и работните односи во вонредни околности, предвидувајќи задолжителни промени на организација на работењето, рестрикции на начин на работење и движење, суспендирање на дел од редовната работна регулатива и пропишување на привремени решенија (платени одсуства од работа, ослободување од работа, годишни одмори итн...) како и дел на финансиски мерки за помош на работодавачите во делот на исплата на плата во определен обем, под определени услови и кај определени субјекти.

Значителна забелешка која мора да се има предвид при оценувањето на конкретните предлози за надминување на последиците од кризата (особено оние кои се од неоекономска природа) е фактот дека Македонија има традиционален концепт на работна/трудова регулатива која се потпира на премисата за голема невработеност,

¹ АНЕКС 1 – Список на Уредби со законска сила; Одлуки; и Препораки

наспроти реалната состојба на сиромашен пазар на труд со недостаток и на специјализирани и на општи профили на кадри. Дополнително, смислата (ratio) на работните/трудоите прописи е низ призмата на фаворизирање на положбата на работникот во однос на работодавачот со традиционален пристап за работникот како „вообичаено/природно“ послаба договорна страна. Реалноста е токму спротивна во предоминантниот дел на индустрии/сектори.

II.

Анализа и наоди

Анкета/Прашалник

Во прилог на оваа анализа се приклучени вкупните општи резултати добиени во вид на одговори на прашањата од Анкетата од сите анкетирани друштва без разлика на нивната секторска/индустриска припадност, но приклучени се и повеќе извелоци по сектори/индустрии како и споредбен преглед на мали наспроти големи друштва ². Спроведената анонимна анкета е по пат на одговарање на наменски прашалник за работни односи од четириесет прашања. Прашањата се формулирани да одговараат на работен или трудов однос кој е нормиран со закон или колективен договор. Понудените одговори се формулирани во согласност со нормирани состојби, но понудена е и опција за последица-ситуација која евентуална се појавила, но која не е нормирана.

Видно од приложените извадоци од анкетата во сите сектори постојат констатирани последици од примената на мерките за справување со КОВИД-19. Дел од последиците се рефлектираат како фактички или правни проблеми, односно зголемен напор и непродуктивно трошење на време и кадри заради прилагодување на настанатите околности, но без значителни негативни финансиски последици. Од друга страна, голем дел од мерките повлекуваат и негативна финансиска последица. Од приложените извадоци за секој сектор поединечно, може да се заклучи за проблемите и последиците во доменот на работните односи кај секој поединечен сектор, додека од извадокот на вкрстени податоци за сите прашања во сите сектори, може да се види споредбена анализа за тоа кој сектор која последица ја чувствува во поголема или помала мерка.

Како илустрација и референтен показател за причините за начинот на размислување на друштвата при предлагањето на мерките дадени на крајот на овој документ треба да се има предвид глобалната статистика (произлезена од анкетата) која се однесува на сите прашања како просек за сите анкетирани друштва од сите сектори. Иако ова е најопшт преглед, тој всушност најјасно доловува зошто мерките кои ги предлагаат-бараат деловните субјекти се онакви какви што се дадени на крајот на документот.

Во Анексот 2 достапни се:

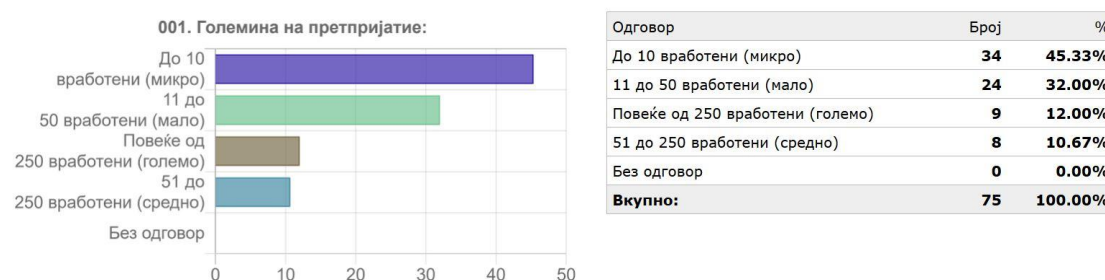
- Општ преглед на одговори на прашалник (анкета)
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот земјоделство и прехранбена индустрија
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот Информатичко Комуникациски Технологии
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот градежништво
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот текстил

² АНЕКС 2 – Одговори на прашалник-анкета

- Преглед на одговори со графички приказ за секторот туризам и угостителство
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот метална и електро индустрија
- Преглед на одговори со графички приказ за останати некатегоризирани сектори – друго
- Преглед на одговори со графички приказ за сите сектори споредбено
- Преглед на одговори споредбено мали наспроти големи друштва

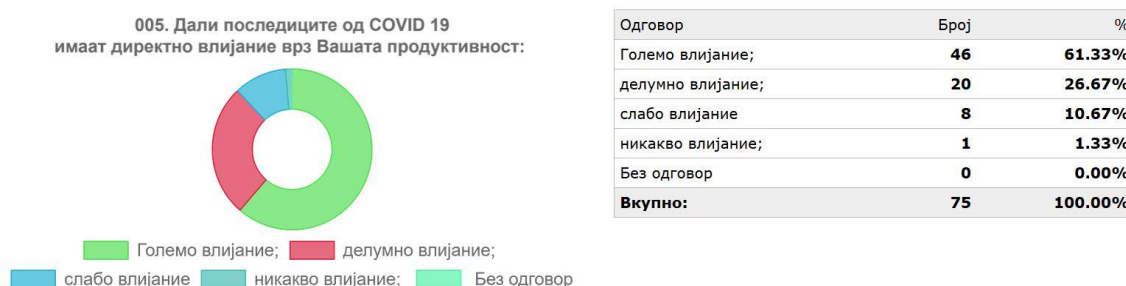
Од вкупниот број на анкетирани друштва, најголемиот дел 45,33% се микро друштва, до 10 вработени, 32,00% се мали друштва до 50 работени. Структурата на останатите е дадена во табелата/графикон број 1.

Табела/графикон 1

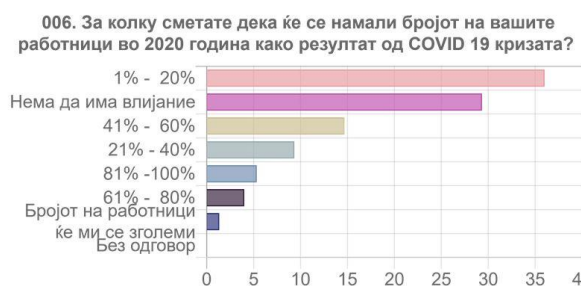
Само 1,33% од анкетираниите изјавиле дека последиците од КОВИД 19 не се негативни врз продуктивноста. Наспроти ова 61.33% изјавиле дека влијанието е големо, 26,67% дека влијанието е делумно, а 10,67% трпат слабо влијание (види табела/графикон 2) и Од ова недвосмислено произлегува заклучокот дека кај 88% од анкетираниите има значително негативно влијание од КОВИД 19 кризата врз продуктивноста.

Табела/графикон 2

Очекувањата на деловната заедница се дека како резултат на кризата во тековната 2020 година ќе има пад на бројот на вработени. Дури 69,34% од анкетираниите очекуваат намалување на бројот на работници во различен обем, исказан во пропорции како во Табела/графикон број 3.

Табела/графикон 3

Одговор	Број	%
1% - 20%	27	36.00%
Нема да има влијание	22	29.33%
41% - 60%	11	14.67%
21% - 40%	7	9.33%
81% - 100%	4	5.33%
61% - 80%	3	4.00%
Бројот на работници ќе ми се зголеми	1	1.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

Веќе неколку години реалниот пазар на работна сила во државата е сиромашен и постои константен недостаток на работна сила. Значителен број на анкетираниите сметаат дека кризата дополнително негативно ќе влијае на достапноста на определени кадри (од кои 48% сметаат дека влијанието ќе биде значително негативно). Интересно е дека 4,00% проценти сметаат дека влијанието нема да биде негативно, туку напротив, позитивно.

Табела/графикон 4

008. Дали некои од мерките за справување со COVID 19 влијаат на пазарот на работна сила во поглед на достапноста на определени кадри?

Одговор	Број	%
Да, има, значително негативно влијание	36	48.00%
Нема негативно влијание	22	29.33%
Да, има, незначително негативно влијание	14	18.67%
Да, има позитивно влијание	3	4.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

Видно од Табела/графикон број 5, кризата и мерките за справување со истите влијаат и на работниот ред и дисциплина, при што 33,33% сметаат дека негативното влијание е значително, 26,67% сметаат дека негативното влијание постои но е незначително. Наспроти нив, 40% не почувствувале намалување на работниот ред и дисциплина.

Табела/графикон 5

010. Дали некоја од мерките за справување со COVID 19 влијае на отежнато почитувањето на работниот ред и дисциплина и санкционирањето на повредите на работниот ред и дисциплина ?

Одговор	Број	%
Нема негативно влијание	30	40.00%
Да, има значително негативно влијание	25	33.33%
Да, има незначително негативно влијание	20	26.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

Загрижува податокот – Табела/графикон број 6 - според кој кризата и мерките за справување со истата влијаат негативно при склучувањето на договори за вработување или нивно продолжување. Ова, во комбинација со недостатокот на кадри, беше најчесто посочуван проблем и при длабинските интервјуа.

Табела/графикон 6

012. Дали мерките за справување со COVID 19 имаат влијание на ограничување/нарушување на слободата на договарање при склучување/продолжување на договор за вработување?

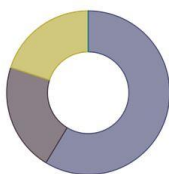

Одговор	Број	%
Да, има значително негативно влијание	34	45.33%
Да, има незначително негативно влијание	21	28.00%
Нема негативно влијание	15	20.00%
Слободата на договарање е зголемена	4	5.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	74	98.67%

Видливо значително присуство на несигурност на друштвата во носењето на одлуки дали договорите за вработување да ги склучуваат на определено или неопределено време. Ова, во длабинските интервјуа беше оправдано со неможност на предвидување на деловната клима во иднина како и со сложените процедури на раскинување на договорите од деловни причини. Видно од Табела/графикон број 7, 58,67% од испитаните сметаат дека кризата значително влијае на дилемата за склучување/несклучување не/продолжување на договорите за вработување. 20% сметаат дека влијание постои, но не е значително. Кај 20% од испитаниците кризата нема влијание врз предметното прашање.

Табела/графикон 7

013. Дали примената на мерки за справување со COVID 19 влијае во носењето одлуки да сключувате договори за вработување на определено или неопределено време?

Да, има, значително влијание Нема влијание
Да, има, незначително влијание Без одговор

Одговор	Број	%
Да, има значително влијание	44	58.67%
Нема влијание	16	21.33%
Да, има незначително влијание	15	20.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

Намалената ликвидност/намелениот обем на работа и наплата како последица на кризата влијаат на можноста друштвата како работодавачи да можат непречено да извршат исплата на договорената плата и задолжителните давачки и придонеси по основ на плата. Табелата/графикон 8 ни илустрира дека 24,00% од друштвата немаат проблем со исплата на плата, наспроти 76% кои имаат проблеми за исплата на плата кои проблеми се движа во распон од незначителни тешкотии за исплата на плата (22,67%), значителни тешкотии (26,67%) до целосна неможност за исплата (26,67%). Ова секако влијае на можноста за работа и задржување на работниот кадар.

Табела/графикон 8

017. Дали заради примена на мерка за справување со COVID 19 имате неможност/потешкотии на исполнување на ваши обврски, по основ на исплата на договорените износи на плата, придонеси и надоместоци од работен однос?

Да, не можам да исплатам плата, надоместоци и придонеси
а, имам значителни потешкотии за исплата на плата, надоместоци и придонеси
Немам потешкотии за исплата на плата, надоместоци и придонеси
а, имам незначителни потешкотии за исплата на плата, надоместоци и придонеси
Без одговор

Одговор	Број	%
Да, не можам да исплатам плата, надоместоци и придонеси	20	26.67%
Да, имам значителни потешкотии за исплата на плата, надоместоци и придонеси	20	26.67%
Немам потешкотии за исплата на плата, надоместоци и придонеси	18	24.00%
Да, имам незначителни потешкотии за исплата на плата, надоместоци и придонеси	17	22.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

На претходните негативности се надооврзува и падот на обемот на работа кој директно влијае на можноста работодавачот да обезбеди работа за работниците. Загрижува податокот од Табела/графикон 9 дека дури 32% од испитаните не можат да обезбедат работа за значителен дел од вработените, а 29,33% воопшто не можат да обезбедат работа за сите свои вработени. Последувателен ефект (во делот на работните односи) ќе биде престанок на работен однос со отказ или спогодба.

Табела/графикон 9

022. Дали поради некоја од мерките за справување со COVID 19 имате проблеми во обезбедување на работа за работниците?

Одговор	Број	%
Да, за значителен дел од работниците	24	32.00%
Да, за сите вработени	22	29.33%
Немам ваков проблем	15	20.00%
Да, за незначителен дел од работниците	14	18.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

Друштвата кои можат своето работење да го реорганизираат во работа од дома и кои обезбедуваат работа за своите вработени се соочуваат со намалување на ефикасноста во работењето. Намалувањето е сигнификантно (33,33% имаат незначително намалување, но дури 40% трпат значително негативно влијание врз ефикасноста на работењето) – Табел/графикон број 10. Ова е податок кој упатува на тоа дека дури и секторите кои релативно лесно се адаптираат на целосно или делумно работење од дома не работат подеднакво ефикасно како во работа од седиштето на Друштвото.

Табела/графикон 10

025. Дали почитување на препораката за работа од дома заради справување со COVID 19 има влијание врз ефикасноста во работењето?

Одговор	Број	%
Да, има значително негативно влијание	30	40.00%
Да, има незначително негативно влијание	25	33.33%
Нема негативно влијание	20	26.67%
Ефикасноста на работењето е зголемена	0	0.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

Длабински интервјуа

Од направените интервјуа (во корелација со прашалниците/анкетата) се извлечени следните заклучоци:

- Сите интервјуирани друштва истакнуваат општа забелешка дека државата немала однапред подготвен план за работа во вонредни услови особено во делот на работните односи. Последователно, не постои регулатива од интересен карактер кај друштвата кои би знаеле како претпоставено би требало да го усогласуваат работењето во вонредни околности.

- Заедничка е и забелешката дека државата реагираше релативно бавно и за определени прашања, очигледно одлучувале лица кои, без разлика на нивната професионална академска референтност, не се стручни за кризен менаџмент како и лица кај кои за определени прашања (воопшто и за поединечни индустрии посебно), немаат практично искуство од организирање на работен процес, човечки ресурси, пазар на трудот и слично. Препораките и практичните забелешки на претставниците на деловниот сектор најчесто не се прифаќани.
- Сериозна забелешка е фактот дека мерките се носени без соодветна номотехничка обработеност т.е. со јазично-правни формулации кои не беа веднаш јасни и кои последователно на неколку пати беа појаснувани од различни официјални лица, понекогаш и со спротивставени ставови што внесуваше забуна кај работодавачите и кај вработените.
- Забелешка е дека Министерството за труд, Државниот инспекторат за труд и останатите институции надлежни за работните односи и трудот, немаа заеднички настап и единствен систем на известување, а очигледно ниту единствен систем на предлагање на мерки до Главниот координативен кризен штаб.
- Предложените мерки од државата кои директно или индиректно ги засегаат работните односи, организацијата на работа, како и пазарот на трудот не беа применливи за голем дел од друштвата, особено големите друштва кои имаат сложена организациона структура.
- Друштвата кои работат под лиценцен режим или се носители на јавни овластувања сметаат дека посебните одредби од работните односи кои се однесуваат на лиценцното работење воопшто не се земени во предвид.
- Не е направена анализа, ниту постои мерка за тоа како може со индиректни мерки, повластици или олеснувања да се помогне друштвата да ги намалат трошоците за работење, а заштедените средства да се употребат за плати или подмирување на трошоци за реорганизација на процесот на работење.
- Друштвата кои немаат можност сите или повеќето вработени да ги насочат да работат од дома се соочиле со неможност за обезбедување на заштитни средства за на работно место поради недостатокот на истите на пазарот, а сериозно забелешка се става и на повеќекратното покачување на цените на овие средства. Сите друштва посочуваат изненаденост дека државите стокови резерви не располагале со вакви средства кои по реална цена требало да бидат дистрибуирани до друштвата.
- Друштвата истакнуваат дека ослободувањето на дел од вработените од работни обврски (заради чување на дете до 10 години), што всушност претставува платено отсуство при кое на вработениот не може ниту да му се наложи да работи од дома, е направено без да се почитува начелото на солидарност или реципроцитет. Имено, во ситуација кога двајца родители се вработени кај работодавачи од приватниот сектор, најчесто едниот родител цело време го

користи правото на платено отсуство, со што неговиот работодавач е ставен во неправедна положба во однос на работодавачот на другиот родител, кој продолжува да оди на работа.

- Друштвата забележуваат дека не е коректно ниту логично што дел од нив биле принудени формално да регистрираат работење во смени или ноќна работа (иако такво работење немаат) за да се стекнат со право да издадат дозвола за движење во време на полициски час на вработени кои сервисираат опрема или услуги на повик 24/7. Ваков е случајот кај многу друштва од ИКТ, како и кај сервисери кои работат на повик.
- Друштвата кои имаат теренска работа истакнуваат дека биле принудени да го реорганизираат сменското работење и да обезбедуваат колективен превоз или да плаќаат употреба на сопствено возило за службени потреби или пак да бараат колективно сместување за вработените најблиску до оддалечената локација за работа. Во ваква ситуација се изложени на трошоци за сместување, исхрана како и исплата на надоместоци за одвоен живот.
- Друштвата посочуваат дека мерките поврзани со користењето на годишните одмори за 2019 и 2020 година заедно со отсуствата на вработените за чување дете, самохрани родители, вработени од ризични групи (хронично болни како и бремени) го отежнуваат организирањето на процесот на работа во следните месеци.
- Дел од друштвата посочуваат дека поради затварањето на границите не се во можност да реализираат зделки со упатување на работници во странство. Помал дел друштва посочуваат дека не се во можност да продолжат со дел од своите работи (консултантски друштва и ИКТ друштва) поради неможност за упатување на свои вработени на доедукација или сертификација во странство.
- Одредени друштва посочија неможност да вработат странец во Македонија заради моменталното нефункционирање на процедурите за издавање на дозвола за престој и вработување на странец, како и поради затворањето на границите. Овој проблем е суштински бидејќи станува збор или за профили на работници кои ги нема во државата или се лица назначени на клучни позиции од странски инвеститори.
- Друштвата кои ликвидно работат сметаат дека дел од мерките за субвенционирање на плата или придонеси ги фаворизираа друштвата кои имаат отежната ликвидност или кои имаат нископлатена работна сила, односно кои и пред кризата работеле полошо во споредба со претходната година, а се дисквалификуваат друштвата кои се солвентни, во континуитет работат успешно и во првото тримесечје покажале поуспешно работење споредено со минатата година. Нагласуваат дека критериумите на споредба по квартали е несоодветна, бидејќи многу од друштвата заради природата на работата, на услугата или стоката имаат периоди во годината кога имаат различен обем на работа и различен обем на реализација на наплата.

- Туристичките агенции посочуваат дека сите трошоци поврзани со организацијата на работата и одржувањето на лиценцата, како и возниот парк, вклучително и зачестените технички прегледи и систематските прегледи на вработените во овој период се чист непродуктивен трошок бидејќи друштвата воопшто не работат. Го посочуваат парадоксот дека нивното работење директно не е ограничено со ниту една мерка или уредба, но тие не можат да работат поради затворените граници и неработењето на угостителските и сместувачките капацитети.
- Туристичките оператори посочуваат дека уште од минатата година имаат направено закуп на објекти и капацитети во странство и дека имаат обезбедено банкарски гаранции. Со ниту една мерка обврските по однос на банкарските гаранции не им се олеснети, веќе постојат недоразбирања со сопствениците на објектите во странство и со странските туристички асоцијации околу тоа дали тур-операторите треба да бидат ослободени од обврските за плаќање на закупените објекти во ситуација кога има најави дека ќе има какво-такво отварање на границите и можност за патување.
- Дел од работодавачите посочија дека веќе имаат најави од вработени дека заради реорганизација на работењето или работењето на работи и задачи кои требало да ги сработи отсутен колега заради мерките, овие вработени ќе бараат да им се плати надоместок затоа што во редовно работно време, дури и во скратено работно време, остварувале нормиран обем и квалитет на работа покривајќи и отсутни колеги.
- Најголемиот дел на работодавачи посочуваат дека е забележано намалување на работниот ред и дисциплина, како и случаи на злоупотреба на мерките од страна на дел од вработените. При ова работодавачите се доведени во ситуација да толерираат ситуации кои во вообичаени околности би резултирале со парична казна или отказ.
- Дел од друштвата кои продолжија да работат од работните простории и речиси сите друштва кај кои сите или поголем дел од вработените работат од дома посочуваат дека ефикасноста на работењето е значително намалена.
- Друштвата кои се занимаваат со финансиски или правен консалтинг посочуваат дека организацијата на работниот процес од дома повлекува зголемен интензитет на работење од околу 30%, претежно на комуникација помеѓу колегите и комуникација со државните институции кои во случајот се најчесто тешко достапни или пак патот до добивање на конечна и точна информација е подолг отколку во редовни околности. Истовремено, ефикасноста на работењето е намалена за околу 25% на ниво на друштво, а ефикасноста на клучните вработени е намалена за преку 20 %. Процесот на реорганизирана работа заради следење на правните промени особено во првите триесет дена по прогласувањето на вонредната состојба изложи на дополнителен напор и прекувремена работа на дел од вработените и обврска за нивно постојано

ставање на располагање на клиентите за што може да се очекува истакнување на барања за исплата на надоместоци.

Секоја од истакнатите забелешки е земена поединечно или во корелација со повеќе забелешки како основа за Предлог на мерка/и за ублажување на последиците од кризата формулирани поединечно во делот IV.

Јавни статистички податоци и јавно споделени информации

Како што е посочено во претходниот дел на оваа анализа, користени се и јавно достапни податоци од официјаните веб страници на АВРМ, УЈП и ДЗС, но за точноста на истите и за нивната ажурираност во последен актуелен достапен датум постои резерва со оглед на недобивањето на службено точни информации.

Користени се како индикатори јавно достапни информации дадени во медиуми и информации и предлози на професионални здруженија и организации.

Македонија нема официјални податоци колку работници досега останаа без работа поради вонредните услови во земјава за да се заштити населението од заразната болест Ковид-19. Надлежните институции јавно порачаа дека е потребно да се направи поширока анализа на податоци од повеќе институции за да се дојде до точнаа бројка на невработени поради кризата.

Истовремено различни сектори според сопствени согледувања изнесуваа различни податоци (нпр.занааетчиите предупредија дека се загрозени 9.000 работни места во овој сектор; угостителите уште после две седмици од почетокот на кризата посочија дека 29.000 вработени во угостителството ќе останат без работа итн...). Од Агенцијата за вработување велат дека во кризниот период нема нагли промени во одјавување на работници, а од Инспекцискиот совет изјавија дека немаат конечна, ниту приближна бројка колку работници останаа/ќе останат без работа поради коронавирусот.

Од Агенцијата за вработување велат дека во изминатиот период не се забележани нагли промени во реализација на одјави од задолжително социјално осигурување. Според нив, Агенцијата води евиденција единствено на регистрирани пријави или одјави во задолжително социјално осигурување. Односно М1/М2 подразбира означување на датумот на почеток на задолжително социјално осигурување и датумот на престанок на задолжително социјално осигурување по основа на работен однос и дека реализираната одјава од задолжително социјално осигурување за едно лице не значи дека за истиот човек не е реализирана нова пријава во задолжително социјално осигурување. Исто така, поради вонредната состојба, редовното пријавување на невработените лица е запрено сè додека се во сила владините мерки за спречување на ширењето на коронавирусот.

Светската трудова организација соопшти дека 25 милиони работни места се директно погодени од коронавирусот. За пример: Службата за вработување на Австрија пред објави дека во првиот бран околу 170.800 луѓе останале без работа поради пандемијата. Највисок пораст на невработеноста се забележува во угостителството и во градежништвото. Хрватска секој ден објавува и податоци колку невработени има во моментот во земјата. Ваква пракса во Македонија до овој момент нема.

Приложено кон оваа Анализа во Анекс 3 се сите достапни податоци превземени од страницата на АВРМ за состојбата со бројката на вработени/невработени во првите четири месеци во 2019, потоа на крајот на 2019 и за првите четири месеци во 2020.³

Основен општ заклучок за невработеноста кој може да се извлече од претходните податоци е дека:

- во месец Декември 2019 во Македонија има евидентирани вкупно 101.748 невработени лица
- во Јануари 2019 година има 105.658 невработени лица, а во јануари 2020 година има 104.409 лица односно има намалување на невработени лица за – 1249
- во Февруари 2019 година има 105.444 невработени лица, а во Февруари 2020 година има 105.818 лица односно има зголемување на невработени лица за +372
- во Март 2019 година има 106.242 невработени лица, а во Март 2020 година има 107.732 лица односно има зголемување на невработени лица за +1490
- во Април 2019 година има 103.083 невработени лица, а во Април 2020 година има 114.762 лица односно има зголемување на невработени лица за +11.679 лица
- Во Април 2020 година бројот на невработени лица е за +7030 лица повеќе споредно со претходниот месец Март истата година, односно за +8946 лица повеќе споредно со месец Февруари истата 2020 година.

Значи, според овие податоци Април 2020 наспроти Април 2019 година бележи пораст на невработеноста од 11,33 %. Останува нејасно дали целата оваа бројка (без разлика на нејзината точност во Април 2020) се должи во целост или во најголем дел (и во колкав дел) на кризата со КОВИД 19.

Мора да се има предвид дека во евиденцијата на АВРМ се заведува/фигурира и се третира како невработено лице само она лице на кое работниот однос му престанал и потоа тоа лице се пријавило како невработено. Оттука, претходните бројки (како и оние

³ Анекс 3 - Преглед на евидентирани невработени лица (податоци достапни на <http://av.gov.mk/pregled-na-evidentirani-nevraboteni-lica.nspix> на 18.05.2020, во 11:36)

во Анексот 3) треба да се земат со резерва бидејќи тоа не е бројка на лица кои останале/се без работа туку лица кои се без работа и истовремено се пријавиле како невработени во АВРМ.

Што се однесува до сумата на средства која влегува во државниот буџет по основ на придонеси од плата, согласно достапните податоци, остварените приходи во 2019 година (по квартали) и во првиот квартал во 2020 година се следните (извор <http://www.uip.gov.mk/mk/statistika/naplata>, достапно на 18.05.2020 во 11.43 часот).

ПРИХОДИ ОД СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ I КВАРТАЛ 2019

- износи во милиони денари

- релација – индекси

СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ	НАПЛАТА 01.01.- 31.03.2019	НАПЛАТА 01.01.- 31.03.2018	ИНДЕКС: 2019/2018
ПИОМ	9,458	8,783	107,69%
Здравство	6,762	6,555	103,17%
Вработување	594	558	106,36%
ВКУПНО	16,814	15,896	105,78%

ПРИХОДИ ОД СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ II КВАРТАЛ 2019

- износи во милиони денари

- релација – индекси

СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ	НАПЛАТА 01.01.- 30.06.2019	НАПЛАТА 01.01.- 30.06.2018	ИНДЕКС: 2019/2018
ПИОМ	19,812	18,126	109,30%
Здравство	13,700	13,237	103,50%
Вработување	1,242	1,157	107,34%
ВКУПНО	34,755	32,520	106,87%

ПРИХОДИ ОД СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ III КВАРТАЛ 2019

- износи во милиони денари

- релација - индекси

СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ	НАПЛАТА 01.01.- 30.09.2019	НАПЛАТА 01.01.- 30.09.2018	ИНДЕКС: 2019/2018
ПИОМ	30,336	27,569	110,04%
Здравство	20,728	19,926	104,03%
Вработување	1,901	1,760	108,02%
ВКУПНО	52,966	49,255	107,53%

ПРИХОДИ ОД СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ ВО 2019 ГОДИНА

- износи во милиони денари

- релација - индекси

СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ	НАПЛАТА 01.01.- 31.12.2019	НАПЛАТА 01.01.- 31.12.2018	ИНДЕКС: 2019/2018
ПИОМ	41,937	38,000	110,36%
Здравство	28,377	36,411	107,44%
Вработување	2,643	2,426	108,92%
ВКУПНО	72,957	66,837	109,16%

ПРИХОДИ ОД СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ I КВАРТАЛ 2020

- износи во милиони денари

- релација - индекси

СОЦИЈАЛНИ ПРИДОНЕСИ	НАПЛАТА 01.01.- 31.03.2020	НАПЛАТА 01.01.- 31.03.2019	ИНДЕКС: 2020/2019
ПИОМ	10,905	9,458	115,30%
Здравство	7,376	6,762	109,07%
Вработување	671	594	112,97%
ВКУПНО	18,952	16,814	112,71%

III.

Странски искуства

ХРВАТСКА

<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/croatia-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html> Достапно на 18.05.2020 во 10:26

Хрватската влада вовеле одредени мерки за поддршка на зачувување на работата и за ублажување на ефектите од посебните околности предизвикани од КОВИД 19. Воведените мерки за заштита при вработување вклучуваат: Грантови за зачувување работни места во погодените сектори КОВИД 19, привремено суспендирање на претходните грантови за самовработување и вработување со цел да се обезбедат дополнителни средства за зачувување работни места во погодените сектори на КОВИД 19, продолжување на мерката за континуирани сезонски вработувања. Ефективно за поголемиот дел од работодавците, ова значи надомест на платите во висина на минималната нето плата по вработен за период од 3 месеци, почнувајќи од 1 март 2020 година.

Подобни индустрии и квалификувани работодавци

Работодавците ги формираат следниве индустрии:

угостителство, храна и пијалоци, транспорт и логистика, трудоинтензивни активности во рамките на производната индустрија: текстил, облека, обувки, кожа, дрво и мебел, работодавците кои не можат да ги извршуваат своите активности во согласност со решенијата на Службата за цивилна заштита и други работодавци кои можат да докажат влијание на посебни околности предизвикани од КОВИД-19.

Работодавецот нема да добие поддршка ако има намалување на бројот на вработените во периодот од 20 март 2020 година до датумот на поднесување на барањето доколку процентот на опаѓање на вработеноста е поголем од:

40% за работодавачи кои вработуваат до 10 работници,

20% за малите претприемачи,

15% за средни претприемачи,

10% за големи претприемачи.

Горенаведеното не вклучува истекување на одреден договор за вработување, пензионирање на работници и прекинување на работното место како резултат на недолично однесување на работникот. Работодавците од горенаведените индустрии мора да докажат една од следниве причини (без кумулација) и да ја потпишат изјавата под материјална и кривична одговорност, за да го добијат грантот:

намалување на приходите,

откажување на резервации, настани, конгреси, семинари, итн.,

откажување на договори и нарачки,

неможност за испорака на готови производи или договорни и платени сировини, сировини, машини, алати и др.,

неможност за нарачување сировини, алатки и машини потребни за работа.

Работодавците кои со одлука на седиштето на граѓанската заштита не смеат да вршат активности треба да ја донесат споменатата одлука.

Работодавачот, кој има потешкотии во деловното работење заради посебни околности, доставува доказ за откажување на проблеми со договори и нарачки при транспорт и испорака на стоки или набавка на сировини и сл.

Работодавачот, кој се соочува со намалување на приходите, треба да обезбеди табеларна споредба на приходите до крајот на месецот во кој побарувањето е поднесено во истиот месец од претходната година, со проекција на приходите во наредниот период од три месеци, споредувајќи го истиот период претходната година. Намалување на повеќе од 20% е прифатливо. Новиот работодавец кој работи помалку од 12 месеци, мора да обезбеди табеларна споредба на приходите до крајот на месецот во кој барањето е поднесено со претходниот месец пред поднесувањето на барањето (пример март 2020 - февруари 2020 година).

Грант по вработен:

За март 2020 година: 3.250,00 HRK за вработените со полно работно време или про-рата за вработените со скратено работно време врз основа на бројот на работни часови.

За април и мај 2020 година: 4,000,00 HRK за вработените со полно работно време или про-рата за вработените со скратено работно време врз основа на бројот на работни часови.

Период на грант:

Од 1 март 2020 година и максимум до 3 месеци.

Работодавците кои не се квалификувани да добијат грантови: работодавци кои не успеале да ги исплатат платите за февруари 2020 година, работодавци кои ја прекршиле одлуката на седиштето на цивилна заштита за забрана на активности и работодавците кои ја прекршиле Одлуката на Владата на Република Хрватска за исклучителна цена контролни мерки за одредени производи.

ГЕРМАНИЈА

<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/germany-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html> Достапно на 18.05.2020 во 10:39

Закон за подобрување на регулативата за краткотрајно работење. Законот донесен за привремено подобрување во врска со кризата на прописите за краткорочен работен надоместок на 13 март 2020 година и следниве законски одредби на Сојузната влада, кои се ограничени на време до крајот на 2021 година, го олеснуваат пристапот до кратократен работен надоместок, ги ослободуваат компаниите од придонесите за социјално осигурување и исто така им овозможуваат на привремените работници пристап до краткорочен надомест за работа.

Пред промената на законот, најмалку една третина од вработените требаше да бидат погодени од губење на работното време за да се квалификуваат за олеснувањето на

краткорочниот надоместок за работа. Сега е доволно само десет проценти од вработените во компанијата да бидат погодени од загуба од 10% од работното време. Надоместокот за краткотрајна работа може да се исплати до 12 месеци.

Негативните салда за работно време не треба да се компензираат за да се избегне краткотрајна работа.

За прв пат, краткотрајниот работен надоместок може да се исплати и на привремени работници.

Повеќе не е потребно прво да се искористат платените одмори.

Наплата на придонеси за социјално осигурување:

Работодавците треба да добијат целосен надомест на придонесите за социјално осигурување. Како и да е, ова се однесува само на компании што спаѓаат во рамките на Законот за краткорочно работење.

Намалени часови (Курзарбејтергелд):

Компаниите може да добијат намалена часовна компензација кога најмалку 10% од нив се погодени од недостиг од работен час (т.е.: немаат повеќе работа) од најмалку 10%. Претходно, 1/3 од вработените требаше да бидат погодени од пократко работно време со цел компанијата да добие намалена часовна компензација.

Повеќе не е потребно прво да се искористат платените одмори.

За првото време, намалените часови за надомест ќе биде достапни и за привремени агенциски работници.

Комплетен надомест на придонесите за социјално осигурување од страна на Федералната канцеларија за труд.

Зголемен број на побарувања за намалена компензација на часови: Прибл. 751.000 нови побарувања (10,1 милиони вработени) заклучно со 30.04.2020 година. Споредба: Околу 2.000 побарувања во февруари 2020 година

Нешто помалку од 1/3 од сите компании со најмалку еден вработен подложни на придонеси за социјално осигурување се пријавиле за краткорочно работење.

Ретроспективна ефективност:

Овие олеснувања ќе стапат на сила *ex post facto* од 01 март 2020 година и ќе бидат исплатени ретроактивно

Компаниите кои веќе се регистрирани за намален надомест за часови пред 31.12.2019 година можат да добијат компензација за најмногу 21 месец наместо вообичаен максимум 12 месеци (повлекување најмногу до 31.12.2020 година)

Мерки за обработка и мерки за забрзување на Федералната канцеларија за труд

Двостепен процес:

Плаќање од работодавачот, до сега, обично беше можно макс. 15 дена по апликацијата (заклучно со 23.03.20). Федералната канцеларија за труд очекува Короната да го продолжи времето за обработка.

Потоа, надоместокот треба да се случи „побрзо“.

Обука на персоналот и - зголемување на забрзувањето на процесите:

Зголемување на вработените во одделот за намалени часови од 800 на 8000

Персоналот кој работи преку телефон се зголемува од 4.000 на 18.000

Од 1 април 2020 година, може да се претпостави дека обработката на апликации ќе трае многу долго, компаниите ќе бидат принудени привремено да го финансираат намалениот обештетен час и придонесите за социјално осигурување во меѓувреме. Ова треба да се земе предвид при аплицирање за финансирање на КфВ.

Закон за спречување и контрола на заразни болести

Во случај на болест или оправдано сомневање за болест, при што работникот е ставен во карантин, работодавачот е должен според Законот за континуирана награда да продолжи да му ја плаќа на вработениот редовна плата до шест недели. На почетокот на седмата недела, здравствената придобивка со редовна стапка од приближно 70% од нето платата ја плаќа компанијата за здравствено осигурување.

Дури и во случај на болест или оправдано сомневање за болест што спаѓа во рамките на примената на Законот за спречување и контрола на заразна болест, оваа општа регулатива останува во сила. Сепак, на работодавачот ќе му бидат вратени платите платени во првите шест недели од надлежниот орган на барање. Во седмата недела, Фондот за здравствено осигурување ја плаќа платата, кој може пак да побара надомест од надлежниот орган.

Наспроти континуираниот надоместок, самовработените работници и хонорарците имаат право на обештетување. Според Законот за спречување и контрола на заразна болест, тие можат да се пријават кај надлежниот орган за финансиско надоместување во висина на загуба на заработка.

Поради кризата „Ковид-19“ германската влада го намали прагот за минимален број на вработени кои мораат да работат кратко време од 30% на 10%.

Старт-ап:

Олеснување на пристапот до краткорочен надомест за работа: Државата плаќа за 60% (без деца) или 67% (со деца) од процентот на работа на која вработениот не работи.

Ослободување на компаниите од придонесите за социјално осигурување

Овозможување на привремените работници да имаат пристап до краткорочен надомест за работа.

СРБИЈА

<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/serbia-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html> Достапно на 18.05.2020 во 11:09

Финансиска помош за вработените, деловните субјекти

Владата на Србија издаде упатства во врска со финансиската поддршка што им е достапна на вработените (и нивните работодавци) и за деловните субјекти како одговор на пандемијата на коронавирус (КОВИД-19).

Измените и дополнувањата на указот за фискална корист се однесуваат на намалување на бројот на вработени кои се квалификувани за директна помош; да обезбедат дека само вработените кои се на „принуден одмор“ најмалку 15 работни дена во април и мај 2020 година имаат право на оваа директна помош; услов средствата добиени како

директна помош да бидат дистрибуирани до вработените најдоцна до 15 август 2020 година; да се наметне дополнителен услов под мораториум за исплата на дивиденди за да се вклучат какви било исплати направени од правно лице на неговите сопственици кога плаќањето се заснова на сопственост на акции или сопственички удели во субјектот и да им се обезбеди на субјектите кои биле „избришани“ од списокот на корисници на јавни средства до 24 април 2020 година, право на бенефиции. Прочитајте го извештајот од април 2020 година, подготвен од фирмата членка на КПМГ во Србија.

Со уредба се утврдува програма која има за цел регулирање на условите за одобрување на заеми насочени кон одржување ликвидност и обртни средства за деловни субјекти како одговор на финансиските услови предизвикани од КОВИД-19. Прочитајте го извештајот од април 2020 година, подготвен од фирмата членка на КПМГ во Србија.

СЛОВЕНИЈА

<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/slovenia-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html> Достапно на 18.05.2020 во 11:15

Согласно одредени услови, мерките за работодавците од приватниот сектор го вклучуваат следново:

Делумно се исплаќаат надоместоците за плата што им се исплаќаат на работниците од работодавците кои привремено не можат да им обезбедат работа на работниците како резултат на епидемијата или заради виша сила;

Делумно ослободување од придонеси за социјално осигурување;

Ослободување од придонеси за пензиско и инвалидско осигурување за вработените работници;

Надомест на надоместокот платен на работниците од работодавците поради привремено отсуство од работа заради болест или повреда;

Исклучителна државна помош за легитимитетите (одредени самовработени работници, религиозни вработени, раководител на земјоделец) (земјоделско) земјоделец) во форма на универзален основен приход (УБИ) во висина од 350 евра за март и 700 евра за април и ЕУР 700 за мај;

Социјален придонес и ослободување од социјално осигурување за април и мај за легитимните (одредени самовработени работници, верски службеници, раководител на земјоделец (земјоделско) земјоделец).

Приматели на предности врз основа на Законот за Мега Антикورونا (имено: (i) делумно враќање на надоместоците за плати, (ii) делумно ослободување од придонеси за социјално осигурување, (iii) исклучителна помош во форма на основен приход) да ги отплатат ваквите предности во случај ако тие по влегувањето во сила на законот дистрибуираат профит, плаќаат додаток за деловно работење или бонуси на управувањето во 2020 година.

Работата на властите за имиграција е ограничена на итни работи и тие не обработуваат никакви апликации за дозволи за работа / престој. Законскиот период на престој за

странски државјани, со легален престој во Словенија, на 13 март 2020 година, автоматски се продолжува за периодот кога се во сила привремените мерки.

Стартапи:

Државата ќе ги исплати придонесите за пензиско и инвалидско осигурување на работодавачите за вработените.

Повеќето вработени добиваат месечен додаток од 200 евра.

Привремено отпуштените работници добиваат 80% од својата плата, при што државата ќе ја плати целата оваа сума и сродните социјални придонеси (со некои услови).

Самовработените и едно лични компании значително погодени од кризата добиваат 3-месечни основни приходи и социјални придонеси што ги плаќа државата.

ИТАЛИЈА

<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/04/italy-government-and-institution-measures-in-response-to-covid.html> Достапно на 18.05.2020 во 11:21

Дополнително, даноците што не се наплаќаат од агентите за задржување можат да плаќаат директно од даночните обврзници во една паушална сума до 31.05.2008 година или во најмногу пет еднакви месечни рати, почнувајќи од мај 2020 година, без казни или камати за задоцнето плаќање.

Даночен кредит за набавка на работно место PPE

Законска уредба (која ќе се претвори во закон во рок од 60 дена и ќе биде предмет на промена за време на парламентарниот процес) ќе воведе:

Одредби во врска со потребите на корпоративни пари и доделување на побарувања. Ако трговските и финансиските побарувања се распределени на разгледување до 31 декември 2020 година и клиентите не плаќаат (исплатата доцни повеќе од 90 дена), можно е одложените даночни средства да се претворат во даночен кредит.

Даночниот кредит за трошоците за санитација е проширен за да ги вклучи трошоците за набавка на ППЕ, трошоците за набавка и инсталирање на друга опрема за заштита за да ги заштити работниците од случајно изложување на биолошки агенси или да се осигура дека луѓето се на безбедно растојание едни од други и трошоците за средства за чистење на раце и средства за дезинфекција. Даночниот кредит изнесува 50% од трошоците направени до 31 декември 2020 година и опфаќа 20,000 € по корисник.

Владата ги прошири причините за пристап до „Cassa Integrazione Ordinaria“ (поддршка за исплата на плати од страна на државата) обезбедувајќи им на работодавците можност да ја прекинат или намалат работната активност за настани поврзани со „Ковид-19“, да аплицираат за проверка за поддршка „Интегрирана плата“ со вонредната состојба COVID-19, за максимум период од девет недели од 23 февруари 2020 година и во секој случај до август 2020 година.

Постапката за отворање на фондот за интеграција (фаза на информации и консултации со синдикатите, како и заедничко испитување доколку се побара) останува потврдена. Пријавата може да се поднесе до крајот на 4-ти месец по периодот во кој започна

периодот на суспендирање или намалување на работата и не подлежи на верификација на причината.

Примената на мрежите за социјална заштита „КОВИД-19“ е предвидена во однос на вработените во сила на 17 март.

Владата закажа за 2020 година почнувајќи од 5 март, специфичен одмор за родители со деца под 12-годишна возраст (мастер лимит што не важи за упатување на деца со посебни потреби во ситуација на докажана сериозност, вклучително и оние во училиште или сместени во дневни центри). Корисниците се работници во приватниот и јавниот сектор. Употребата на отсуство се препознава наизменично со двајцата родители, во континуиран или фракционо во период не подолг од 15 дена и подлежи на услов да нема друг родител во домаќинството кој е корисник на родителски средства за поддршка на приход во случај на прекинување или прекинување на работниот однос или друг невработен или неработен родител.

Владата нареди доделување додаток за март од 600 евра (што не придонесува за формирање приходи) на следниве субјекти: „Партија ИВА“ (автономни работници) и сезонски работници (туризам, земјоделство).

Фонд за технолошки вишок за поттик од 5 милиони евра за да обезбеди 9 недели плата за работниците кои не се опфатени со други мрежи за социјална сигурност. Административните процеси се поедноставени, а хипотекарните плаќања се привремено суспендирани за сопственици на куќи за прв пат, вклучително самовработени кои изгубиле повеќе од една третина од нивниот обрт во текот на последниот квартал.

Формиран е фонд за поддршка од последно средство (алокација од 300 милиони евра за 2020 година) за вработените и самовработените работници кои престанале, го намалиле или суспендирале нивниот работен однос или деловна активност заради пандемијата.

Covid-19 процес на спроведување на кратко време:

Известување што треба да се достави до Работниот совет (доколку има) или Националните синдикати. Известувањето мора да ги содржи следниве главни информации: причини; времетраење и број на вклучени растенија и вработени.

Заедничко испитување помеѓу Работниот совет (доколку има) или Националните синдикати и компанијата (исто така во видео-конференција) најмногу 3 дена од известувањето;

Официјално барање да се поднесе до надлежен орган за социјално осигурување.

Официјалното барање треба да ги содржи следниве главни информации: причини, времетраење, број на суспендирано работно време, број на вклучени погони/сектори и вработени, копија на известување и записник од заедничкото испитување

Covid-19 процесот трае околу 7 дена.

За периодот на итна здравствена состојба италијанските власти предлагаат:

Употреба на празници и охрабрува употреба на паметна работа, дозволувајќи им на работодавците да го користат дури и без писмен договор со вработените;

Овозможува вработените со деца на возраст до 12 години (или без никаква старосна граница за деца со овластен хендикеп) да имаат корист од родителско отсуство до 15 дена, покриено со социјална помош еднаква на 50% од плата

Како алтернатива на родителското отсуство, вработените можат да имаат корист од детски додаток, во висина од 600 € (1.000 € за лекари, медицински сестри, персонал кој работи во здравството и биомедицински сектор, итн.)

Стартапи

Вработените имаат право на месечен износ од 80% од нивната плата (предмет на капи: 939,89 евра каде платата е 2.159,48 евра или пониско, и 1.199,72 евра каде платата е поголема од 2.159,49 евра);

Специфично отсуство за родители со деца помлади од 12 години;

Суспензија или продолжување на плаќањата за хипотека и други долгорочни заеми за самовработени работници;

Формиран е фонд за поддршка од последно средство (алокација од 300 милиони евра за 2020 година) за вработените и самовработените работници кои престанале, го намалиле или суспендирале нивниот работен однос или деловна активност заради пандемијата.

Надоместок за март од 600 евра на автономни работници, сезонски работници (туризам, земјоделство).

IV.

Заклучоци со Предлози

Неспорен е фактот дека во доменот на работните односи сите индустрии трпат штета која е:

- Моментална
- Одложена:
 - Краткорочна
 - Среднорочна
- Материјална
- Нематеријална

Ублажувањето или елиминирањето на штетните последици го гледаат во носењето на мерки/олеснувања/ослободувања:

- Моментални
- Краткорочни временски еднакви на рокот во кој траела штетата
- Среднорочни

Мерките се состојат во:

- Привремени фискални или парафискални ослободувања или олеснувања
- Привремени или постојани промени на норматива

Превенирањето се гледа во носењето на акти за автоматска примена во идна вонредна или кризна ситуација со што и самите друштва ќе можат да изградат интерни правила за работење во вакви состојби.

Предложените мерки се јасни и спроведливи.

Негативното финансиско влијание на државниот буџет е претпоставено прифатливо (со минимален разумен ефект врз буџетот). Бројчани показатели на негативен фискален/парафискален ефект врз буџетот не може да се извлечат без точни и веродостојни податоци за бројот на невработени лица заради кризата, лица кои земаа плата (а седеа дома поради чување дете до 10 години или припадност на ризична група) чија бројка би била референца за калкулација со износот на придонесите пресметан на просечната нето плата во државата. Треба да се нагласи дека друштвата бараат државата солидарно да го поднесе ударот од кризата во делот на работните односи и пазарот на трудот заедно со работодавачите.

Ефектите од предложените мерки нема да го решат во целост проблемот и штетата на работодавачите, но истите ќе ги ублажат.

Во овој дел се дадени конкретни предлози на деловната заедница за стратегии и мерки за надминување на последиците од кризата при што покрај предлогот (кај некои предлози) посочена е и причината за таквиот предлог која кај некои предлози всушност е конкретен негативен ефект од самата криза или е ефект од воведената вонредна состојба и применетите мерки пропишани со уредби или на ниво на препораки.

Поебно се нагласува дека квалификувањето за користење на поедини мерки (во делот на оние кои ќе имаат негативен фискален/финансиски ефект врз државниот буџет) е по пат на приоритизирање на работодавачите кои не користеле некоја од досега пласираните мерки/помош поврзани со работните односи/платите односно кои не користеле мерка која ја исклучува некоја од предложените мерки како новововедени мерки.

Предлози за мерки кои немаат негативен фискален или финансиски ефект врз државниот буџет:

- Државата да има разработени кризни планови за буџетирање и работа во вонредни околности, вклучително и во доменот на работните односи. Да постои постојан состав на стручни лица за кризен менаџмент кои во случај на вонредни околности ќе се стават професионално на располагање на државата во соработка со професионални кадри од секоја област, во случајов од работните односи. Ваквите професионални кадри треба да бидат делегирани од деловната заедница по предлог на референтните стопанските комори според број на членови односно струкови комори кои претставуваат определена индустрија. На овој начин, и друштвата ќе можат да имаат предвид и да знаат кои се “правилата на игра” во случај на вонредна состојба. Постојниот состав на лицата кои ќе бидат делегирани и би го сочинувале ова тело за кризен менаџмент да биде во состав од 8 претставници од кои 4 претставници од секоја стопанска комора од Платформата за јавно приватен дијалог и 4 претставници од државните институции. (начин: носење на нова регулатива; надлежни: Собрание, Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии)
- Државата задолжително да обезбеди доволно заштитни средства во Државните стокови резерви за во случај на повторна вонредна состојба и мерки, да може приоритетно да ги подели на работодавачите по реални цени. Истовремено, определен број и количество од заштитните средства да бидат бесплатно поделени на секој вработен како заштита за доаѓање до и замунивање од работа. (начин: носење на нова регулатива; надлежни: Собрание, Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии)
- Државата да донесе јасни, задолжителни критериуми поврзани со работните односи во време на вонредна состојба и важење на посебни мерки поради било која виша сила. Со овие мерки, да се пропишат јасни и недвосмислени ситуации

со обврски и за работниците и за работодавачите во поглед на ослободување од работа, прифаќање на посебен режим на работа и следување или неследување на посебни или редовни надоместоци, лични примања и пред се, димензионирање на плата. На тој начин, ќе се елиминира зависноста од (не)солидарноста помеѓу работодавачите и работниците. (начин: носење на нова регулатива; измена на ЗРО; надлежни: Собрание, Влада, Министерство за труд и социјална политика, Министерство за финансии)

- За време на вонредна состојба или мерки за справување со криза, да се замрзнат цените на домашните производи и услугите со што ќе се спречи ланецот на поскапувања, така што работодавачите ќе имаат поголем фонд на средства за исплата на плати и обезбедувања на работа. Контролата на цените на стоките од увоз и на стоките кои се произведуваат во Македонија со сировини/делови од увоз да се спроведува преку контрола и определување на маржата на производите (начин: појаснување на постоечката регулатива; надлежни: Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии)
- Се предлага да се воведат квоти за вработување на странски сезонски работници. Оваа година проблемот со недостаток на работна сила во земјоделството и градежништвото, а можеби и во угостителството и туризмот (во зависност од развојот на настаните) ќе биде изразен. Квотите треба да бидат придружени со максимално олеснета процедура за добивање за дозвола за работа и престој на одредено време (со задолжителен тест на КОВИД 19). Наспроти мислењето дека во Македонија постои голема невработеност, во пракса всушност постои хроничен недостаток на голем број на кадри. Ова се должи, помеѓу другото и од причини наведени кај следниот предлог. (начин:дополнување на постоечката регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за внатрешни работи, Министерство за труд и социјална политика)
- Надлежните институции веднаш да извршат прочистување и ажурирање на списоците на иселени лица и да го вкрстат со списоците на невработени при Агенцијата за вработување. Имено, огромен број наши државјани живеат и работат надвор од државата и истовремено се водат како жители на Македонија и фигурираат на листите на невработени лица. Можностите за користење на евтини летови на европските дестинации прави огромен број на лица редовно да се пријавуваат како невработени во Македонија со што се создава привид дека во државата има на располагање невработен кадар од најразлични струки. начин: стриктна примена на постоечката регулатива; надлежни: Министерство за правда, Министерство за внатрешни работи)
- Прекршувањето на работниот ред и дисциплина за време на вонредна состојба или посебни мерки да се смета за тешка повреда на работниот ред и дисциплина и така да се санкционира. (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за правда, Министерство за труд и социјална политика)
- Обесштетувањето од нанесена материјална штета кон работодавачот за време на вонредна состојба и посебни мерки да биде дозволено да се порамни од

платата на работникот и без негова согласност бидејќи постојните законски решенија ова не го овозможуваат, а водењето на евентуална парница и докажувањето како и обезбедувањето на докази е отежнато. (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за правда, Министерство за труд и социјална политика)

- За тековната 2020 година и за неискористениот одмор за 2020 година во 2021 година, да се остави дискреционо право на работодавачите во договор со работниците да може да го уредат начинот на користење без никакви ограничувања за времето и распоредот на користење. (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за труд и социјална политика)
- Се предлага работниците кои биле во карантин, биле во зона со прогласена кризна состојба или кои користеле право на платено отсуство за време на вонредната состојба да не може да дадат отказ во следниот период по враќање на работа, во времетраење еднакво на периодот на платено отсуство (се разбира доколку работодавачот ги почитува своите договорни обврски кон работникот). (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за труд и социјална политика)
- Да се направи контролен механизам од државата бидејќи има ситуации кога двата родитела користат ослободување од работа (неосновано) и примаат полна плата, бидејќи Друштвата не се во можност да го проверат овој податок. (начин: контролана инспекциски органи; надлежни: Државните инспекторати за образование, и за труд)
- Да се даде јасна законска дефиниција дали во однос на работните односи вонредната состојба, мерки за справување со криза и кризна состојба потпаѓаат под автоматизам под дефиницијата на виша сила и да се одреди дека вишата сила треба да се одреди квантитативно и квалитативно во кој обем ја засега можноста за исполнување на обврска на работникот кон работодавачот, работодавачот кон работникот и помеѓу друштвата. (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за правда, Министерство за труд и социјална полит
- Задолжително да се изврши измена на работната регулатива во делот на максимизирање на слободата на склучување на договорите за вработување во насока на спогодбено флексибилно договарање на работните обврски, работните места и задачи како и начинот на ангажирање. Да се оди на најголема можна дерегулација на работните односи со максимална слобода на договарање и начини на вработување. Современите работни места и новите индустрии (кои кај нас се перцепираат како такви, а всушност се присутни веќе подолго време) новите технологии, движењето на работната сила на глобалниот пазар (без глобализирана цена на трудот) трпат негативни ефекти од непотребната регулација. Со дерегулација и максимална дерегулација ќе се овозможи поголем квалитет на правата и на работодавачите и на работниците. (начин: темелна

измена на ЗРО со дерегулација; надлежни: Собрание/, Министерство за труд и социјална политика)

Предлози за мерки кои може да имаат негативен фискален/финансиски ефект врз државниот буџет:

- Друштвата кои директно се погодени од кризата со делумна или целосна забрана за работа да бидат ослободени од плаќањето придонеси за вработените и тоа најмалку за периодот од стапувањето на сила на мерката за забрана – ограничување на работењето до периодот на целосна нормализација на работењето кое ќе значи вообичаен (правно и фактички) неограничен режим на работа. Се предлага предметново да биде инкорпорирано како системско правило/решение кое ќе се применува по автоматизам како норма и во идни ситуации на забрането/ограничено работење на друштва од определени сектори (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Сите друштва во државата да бидат ослободени од обврската за плаќање на регрес за годишен одмор за 2020 година. Треба да се има предвид дека годишниот одмор во Македонија е платен одмор и во кризна ситуација кога се намалени приходите на друштвата, кога дел од вработените не работеа, работеа со скратено работно време или работеа со намален интензитет од дома, има логика да се исклучи обврската за регрес за оваа година. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Се предлага систематските прегледи во 2020 и 2021 година да бидат на товар на фондот за здравствено осигурување. Ова од причина што друштвата на секој вработен редовно вклучително и во вонредни услови им плаќаат придонес за здравствено осигурување, а при отежнато работење не треба да биде големо фискално оптоварување фондот за здравствено осигурување да подготви модел на комуникација со поликлиниките за медицина на трудот за субвенционирање на систематскиот преглед. При ова треба да се има предвид дека одлагањето на обврската за систематски прегледи во периодот на пандемијата не значи и ослободување од обврската за спроведување (и плаќање) на ситематскиот преглед штом се создадат регуларни услови. Оттука, барањето за ослободување од плаќање на систематските прегледи е начин на заштеда на средства за друштвата, а државата ќе се постави како солидарен партнер. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи, Фонд за здравствено осигурување)
- На товар на државата да паднат придонесите од плата и/или персоналниот данок за вработените лица кои останаа дома заради мерките и препораките и всушност се на платено отсуство до укинување на мерките (чување на дете до 10 годишна

возраст, лица со задолжителна придружба, ризични групи на хронично болни, бремени жени, самохрани родители, лица о изолација, лица во самоизолација, лица во зона со кризни мерки). Ослободувањето треба да биде најмалку за период кој го поминале дома и примале плата. На овој начин, државата ќе биде солидарна со приватниот сектор во поднесувањето на дел од последиците од кризата. Треба да се има предвид и можноста (на основа податоците заклучно со крајот на месец Јуни 2020), да се воведи мерка со која ќе се даде целосна финансиска помош на компаниите, кои имаат вработени лица кои отсутнуваат од работа и се ослободени од извршување на работните обврски, согласно мерките и препораките на Владата. Да се изврши ретроактивно исплата од страна на државата кон компаниите на 80% од минимална бруто плата, за лицата кои отсутнувале од работа за целиот период на отсуство. За оваа мерка да имаат предност друштвата кои не користеле субвенции за плати за ниту еден вработен. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)

- Друштвата да имаат право да исплатат 80% од минимална плата за лицата кои оправдано отсутнувале од работа. Со тоа ќе ги стимулира лицата кои имаат можност, да доаѓаат на работа и со тоа примаат полна плата. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Државата со закон или со подзаконски акти со законска сила да определи дека се запираат сите извршувања врз самостојните вршители на дејност и самовработените лица по основ на поранешни неплатени или задоцнето платени придонеси и задолжителни давачки од плата (нпр. кон ПИОМ, ФЗО и др.). Ова да се однесува на ситуации каде е наплатен главниот долг и е наплатена било каква камата, а во секој случај доколку е наплатена покрај главниот долг и камата во висина на главниот долг. Со ова да се смета дека целокупниот долг е платен. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи, ПИОМ, ФЗО)
- Друштвата и другите правни субјекти кои имаат пропишани задолжителни минимални услови за вршење на лиценцирана дејност (на пример Туристичките агенции) да бидат ослободени од плаќање на придонеси на плата за период еднаков на важењето на вонредната состојба и мерките за онолку вработени лица кои се пропишани како минимално потребни за стекнување и одржување на соодветната лиценца за лиценцираната дејност. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Определен процент од туристичката такса за секој донесен турист во сместувачки капацитет преку конкретна туристичка агенција да и се врати на туристичката агенција за на тој начин да се помогне финансирањето на платите кај конкретниот работодавач. . (начин: носење на привремена регулатива; надлежни:

Собрание/Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)

- Туристичките агенции и давателите на услуги во јавниот превоз чии возила не се во употреба за време на вонредната состојба и кризните мерки, да бидат ослободени од плаќање на придонесите при регистрација и зачестен технички преглед бидејќи вработените кои ги управуваат овие возила примаат плата, им се плаќаат придонеси, а всушност немаат можност да изработат ниту еден час. Заштедените средства, туристичките агенции и превозниците ќе можат да ги искористат за полесна исплата на плати на вработените. Оваа мерка како и претходната се особено важни затоа што од неделовни причини туристичката сезона и превозот до крајот на оваа година и најверојатно до идната пролет ќе бидат целосно неуспешни. . (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за економија, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Се бара ослободување од плаќање на придонеси на додатоците кон плата заради воведување на сменска работа и ноќна работа поради изнудената реорганизација на работењето за следен период еднаков на периодот на вака воведено работење. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)
- Да се дозволи мирување на работниот однос во вонредна состојба или кризна ситуација по обостран договор помеѓу работодавачот и работникот. Мировање на работниот однос според досегашните прописи не е дозволени заради вонредна или кризна состојба. На овој начин, ќе се превенира отпуштање, спогодбен престан на работниот однос или престан на работниот однос од деловни причини, а ќе се задржат обврските на работникот и работодавачот за враќање на работа под исти услови по завршување на вонредната состојба. (начин: измена на ЗРО; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за труд и социјална политика)
- Да се овозможи користење на мерката за Субвенционирање на плати за друштвата кои имаат намален број на вработени поради завршување на договор за вработување или затворање на подружница бидејќи на овој начин не се намалува намерно бројот на вработени од страна на работодавачот туку поради истек на договор на определено време односно затварање на подружница/деловна единица како последица на кризата. (начин: носење на привремена регулатива; надлежни: Собрание/Влада, Министерство за финансии. Управа за јавни приходи)

ПРИЛОГ АНЕКСИ:

АНЕКС 1

Уредби со законска сила, Одлуки и Препораки

Уредби

1. Уредба со законска сила за примена на Законот за работните односи за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 90 од 04.04.2020 година) и
 - Уредба со законска сила за дополнување на Уредбата со законска сила за примена на Законот за работните односи за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 113 од 01.05.2020 година)
2. Уредба со законска сила за финансиска поддршка на работодавачите погодени од здравствено - економската криза предизвикана од Коронавирусот COVID-19, заради исплата на платите за месеците април и мај 2020 година (Службен весник бр.111 од 28.04.2020 година) и
Уредба со законска сила за изменување и дополнување на Уредбата со законска сила за финансиска поддршка на работодавачите погодени од здравствено - економската криза предизвикана од Коронавирусот COVID-19, заради исплата на платите за месеците април и мај 2020 година (Службен весник бр. 113 од 01.05.2020 година)
3. Уредба со законска сила за финансиска поддршка на работодавачите од приватниот сектор погодени од здравствено-економската криза предизвикана од вирусот COVID-19, заради исплата на платите за месеците април и мај 2020 година (Службен весник бр. 93 од 07.04.2020 година) и
Уредба со законска сила за изменување на Уредбата со законска сила за финансиска поддршка на работодавачите од приватниот сектор погодени од здравствено-економската криза предизвикана од вирусот COVID-19, заради исплата на платите за месеците април и мај 2020 година (Службен весник бр. 97 од 09.04.2020 година)
4. Уредба со законска сила за субвенционирање на исплата на придонеси од задолжително социјално осигурување за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 92 од 06.04.2020 година) и
Уредба со законска сила за изменување и дополнување на Уредбата со законска сила за субвенционирање на исплата на придонеси од задолжително социјално осигурување за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 116 од 05.05.2020 година)
5. Уредба со законска сила за ограничување на исплата на додатоци и надоместоци на плата за вработените во јавниот сектор за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 94 од 07.04.2020 година)*
 - Уредба со законска сила за дополнување на Уредбата со законска сила за ограничување на исплата на додатоци и надоместоци на плата за вработените во јавниот сектор за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 97 од 09.04.2020 година)*
 - Уредба со законска сила за дополнување на Уредбата со законска сила за ограничување на исплата на додатоци и надоместоци на плата за вработените во јавниот сектор за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 103 од 16.04.2020 година)* и

- Уредба со законска сила за дополнување на Уредбата со законска сила за ограничување на исплата на додатоци и надоместоци на плата за вработените во јавниот сектор за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 108 од 24.04.2020 година)*⁴
- 6. Уредба со законска сила за примена на Законот за минимална плата во Република Северна Македонија за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 88 од 03.04.2020 година)
- 7. Уредба со законска сила за примената на Законот за извршување за време на вонредната состојба (Службен весник бр. 86 од 01.04.2020 година) и
 - Уредба со законска сила за изменување и дополнување на Уредбата со законска сила за примената на Законот за извршување за време на вонредната состојба (Службен весник бр. 103 од 16.04.2020 година)
- 8. Уредба со законска сила за постапката за издавање на дозволи за движење во време во кое е утврдена забрана за движење за време на траењето на вонредната состојба (Службен весник бр. 90 од 04.04.2020 година)
- 9. Уредба со законска сила за примена на Законот за работното време на мобилните работници во патниот сообраќај и уредите за запишување во патниот сообраќај за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 90 од 04.04.2020 година)
- 10. Уредба со законска сила за финансиска поддршка на физички лица кои вршат самостојна дејност погодени од здравствено - економската криза предизвикана од Коронавирусот COVID-19 за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 92 од 06.04.2020 година)
- 11. Уредба со законска сила за финансиска поддршка за спортисти, стручни лица од областа на спортот и спортска администрација за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 90 од 04.04.2020 година) и
 - Уредба со законска сила за изменување на Уредбата со законска сила за финансиска поддршка за спортисти, стручни лица од областа на спортот и спортска администрација за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 94 од 07.04.2020 година)
- 12. Уредба со законска сила за финансиска поддршка на самостојните уметници за време на вонредна состојба (Службен весник бр. 90 од 04.04.2020 година)

Одлуки

1. Одлука за мерки за спречување на внесување и ширење на Коронавирус COVID-19 (Службен весник бр. 62 од 12.03.2020 година)
 - Одлука за дополнување на Одлуката за мерки за спречување на внесување и ширење на Коронавирус COVID-19 (Службен весник бр. 63 од 13.03.2020 година)
 - Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за мерки за спречување на внесување и ширење на Коронавирус COVID-19 (Службен весник бр. 64 од 14.03.2020 година)

⁴ Цитираните четири Уредби означени со * се укинати со Одлука Убр. 49/2020 од 12.5.2020

- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за мерки за спречување на внесување и ширење на Коронавирус COVID-19 (Службен весник бр. 66 од 16.03.2020 година)
- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за мерки за спречување на внесување и ширење на Коронавирус COVID-19 (Службен весник бр. 70 од 19.03.2020 година)
- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за мерки за спречување на внесување и ширење на Коронавирус COVID-19 (Службен весник бр. 72 од 21.03.2020 година)
- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за мерки за спречување на внесување и ширење на Коронавирус COVID-19 (Службен весник бр. 92 од 06.04.2020 година)
- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за мерки за спречување на внесување и ширење на Коронавирус COVID-19 (Службен весник бр. 100 од 13.04.2020 година)
- Одлука за изменување на Одлуката за мерки за спречување на внесување и ширење на Коронавирус COVID-19 (Службен весник бр. 107 од 22.04.2020 година)
- Одлука за дополнување на Одлуката за мерки за спречување на внесување и ширење на Коронавирус COVID-19 (Службен весник бр. 109 од 27.04.2020 година)

Препораки

1. Ослободување од работни обврски на еден од родителите на деца до 10 годишна возраст (или активно 4 одделение).
2. Ослободување од работни обврски на хронично болни согласно препораките на Комисијата за заразни болести.
3. Ослободување од работни обврски на бремени жени.
4. Во погоните каде непосредно се врши производниот процес да се лимитира бројот на вработени до таа мера да работниците бидат на растојание од 1,5 до 2м.
5. Во самиот погон задолжително да се обезбеди средство за дезинфекција на раце и работни површини.
6. За време на работното време од страна на вработените да се почитуваат општите препорачани мерки за повисоко ниво на лична и општа хигиена (зачестено миење на раце и дезинфекција со употреба на дезинфекциони средства на база на алкохол).
7. Да се врши почесто проветрување на работните простории, односно повеќе пати во текот на денот и доколку е тоа можно (преку природна и вештачка вентилација).
8. Еднаш неделно да се врши дезинфекција на сите работни простории, особено во погоните, од овластена служба за тоа.
9. Во случај на непосреден контакт со позитивен лабораториски потврден случај на КОВИД-19 (со или без симптоми), лицето веднаш се изолира и се пријавува до надлежен Центар за јавно здравје.

10. Да се избегнува контакт на вработените лица од погоните меѓу себе во текот на работниот процес, а особено со административните службеници.
11. Во случај на потреба од административна работа, потпишувањето на хартиени документи да се спроведува исклучиво преку едно одредено лице кое носи лична заштитна опрема на себе (заштитна маска и ракавици).
12. Лицата задолжени за обезбедување на објектот да носат исто така лична заштитна опрема.
13. Возачите кои дистрибуираат готови производи, репроматеријали, хартиени документи, исто така да носат лична заштитна опрема.
14. Да не се одржуваат состаноци/колегиуми и истите да се спроведуваат по телефон или на меил.

АНЕКС 2

Одговори на прашалник-анкета

- Општ преглед на одговори на прашалник (анкета)
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот земјоделство и прехранбена индустрија
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот Информатичко Комуникациски Технологии
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот градежништво
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот текстил
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот туризам и угостителство
- Преглед на одговори со графички приказ за секторот метална и електро индустрија
- Преглед на одговори со графички приказ за останати некатегоризирани сектори – друго
- Преглед на одговори со графички приказ за сите сектори споредбено
- Преглед на одговори споредбено мали наспроти големи друштва

001. Големина на претпријатие:

-

Одговор	Број	%
До 10 вработени (микро)	34	45.33%
11 до 50 вработени (мало)	24	32.00%
Повеќе од 250 вработени (големо)	9	12.00%
51 до 250 вработени (средно)	8	10.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

002. Седиште на претпријатие

-

Одговор	Број	%
Скопски	36	48.00%
Пелагониски	13	17.33%

Вардарски	9	12.00%
Североисточен	4	5.33%
Источен	4	5.33%
Југозападен	4	5.33%
Југоисточен	3	4.00%
Полошки	2	2.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

003. Сектор

-

Одговор	Број	%
Друго	27	36.00%
Сектор метална, електро, машинска и автомобилска индустрија	12	16.00%
Сектор туризам и угостителство	10	13.33%
Сектор ИКТ	9	12.00%
Сектор градежништво	7	9.33%
Сектор земјоделство и прехранбена индустрија	5	6.67%
Сектор текстил и кожарство	5	6.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

004. Во колкав обем последиците од КОВИД 19 имаат директно влијание на бројот на вашите вработени?

Одговор	Број	%
Немам никакво влијание од кризата	29	38.67%
Се намали за 1% - 20%	13	17.33%

Се намали за 21% - 40%	10	13.33%
Се намали за 81% -100%	10	13.33%
Се намали за 41% - 60%	8	10.67%
Се намали за 61% - 80%	5	6.67%
Бројот на вработени ми се зголеми	0	0.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

005. Дали последиците од КОВИД 19 имаат директно влијание врз Вашата продуктивност:

Одговор	Број	%
Големо влијание;	46	61.33%
делумно влијание;	20	26.67%
слабо влијание	8	10.67%
никакво влијание;	1	1.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

006. За колку сметате дека ќе се намали бројот на вашите работници во 2020 година како резултат од КОВИД 19 кризата?

Одговор	Број	%
1% - 20%	27	36.00%
Нема да има влијание	22	29.33%
41% - 60%	11	14.67%
21% - 40%	7	9.33%
81% -100%	4	5.33%
61% - 80%	3	4.00%

Бројот на работници ќе ми се зголеми	1	1.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

007. Дали некоја од мерките за справување со КОВИД 19, доколку вршите лиценцирана дејност за која е пропишан задолжителен минимален број на вработени со определена образовна структура, влијае на можноста на ангажирање или задржување на минималниот број на задолжително вработени за поседување на лиценца?

-

Одговор	Број	%
Нема негативно влијание	36	48.00%
Да, има значително негативно влијание	25	33.33%
Да, има незначително негативно влијание	14	18.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

008. Дали некои од мерките за справување со КОВИД 19 влијаат на пазарот на работна сила во поглед на достапноста на определени кадри?

Одговор	Број	%
Да, има значително негативно влијание	36	48.00%
Нема негативно влијание	22	29.33%
Да, има незначително негативно влијание	14	18.67%
Да, има позитивно влијание	3	4.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

009. Дали доколку поради мерките за справување со КОВИД 19 постои недостаток на кадри кои Ви се потребни, заради тоа трпите штета?

Одговор	Број	%
---------	------	---

Да, трпам значителна штета	23	30.67%
Да, трпам незначителна штета	19	25.33%
Нема недостаток на кадри	17	22.67%
Не трпам штета	16	21.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

010. Дали некоја од мерките за справување со КОВИД 19 влијае на отежнато почитувањето на работниот ред и дисциплина и санкционирањето на повредите на работниот ред и дисциплина ?

Одговор	Број	%
Нема негативно влијание	30	40.00%
Да, има значително негативно влијание	25	33.33%
Да, има незначително негативно влијание	20	26.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

011. Дали сметате дека ќе има влијание состојбата со КОВИД 19 при надомест на евентуални штети причинети од работници поради непочитување на работен ред и дисциплина?

Одговор	Број	%
Да, има значително негативно влијание	33	44.00%
Нема негативно влијание	33	44.00%
Да, има незначително негативно влијание	9	12.00%
Да, има позитивно влијание	0	0.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

012. Дали мерките за справување со КОВИД 19 имаат влијание на ограничување/нарушување на слободата на договарање при склучување/продолжување на договор за вработување?

Одговор	Број	%
Да, има значително негативно влијание	34	45.33%
Да, има незначително негативно влијание	21	28.00%
Нема негативно влијание	15	20.00%
Слободата на договарање е зголемена	4	5.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	74	98.67%

013. Дали примената на мерки за справување со КОВИД 19 влијае во носењето одлуки да склучувате договори за вработување на определено или неопределено време?

Одговор	Број	%
Да, има значително влијание	44	58.67%
Нема влијание	16	21.33%
Да, има незначително влијание	15	20.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

014. Дали мерките за справување со КОВИД 19 влијаат на зголемување на трошоците за пронаоѓање и вработување на нововработени поради истек на договори на определено време?

Одговор	Број	%
Нема влијание	32	42.67%
Да, има значително влијание	24	32.00%
Да, има незначително влијание	11	14.67%
Нема зголемени трошоци	8	10.67%

Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

015. Дали мерките за справување со КОВИД 19 имаат влијание на промена на условите за склучување на договор за вработување?

Одговор	Број	%
Нема негативно влијание	28	37.33%
Да, има значително негативно влијание	26	34.67%
Да, има незначително негативно влијание	21	28.00%
Без одговор	0	0.00%
Да, има позитивно влијание	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

016. Дали заради примена на мерка за справување со КОВИД 19 трпите штета поради неможност на вработување на странски државјани и лица без државјанство?

Одговор	Број	%
Не вработувам странски лица или лица без државјанство	32	42.67%
Не трпам штета	28	37.33%
Да, трпам значителна штета	9	12.00%
Да, трпам незначителна штета	6	8.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

017. Дали заради примена на мерка за справување со КОВИД 19 имате неможност/потешкотии на исполнување на ваши обврски, по основ на исплата на договорените износи на плата, придонеси и надоместоци од работен однос?

Одговор	Број	%
---------	------	---

Да, не можам да исплатам плата, надоместоци и придонеси	20	26.67%
Да, имам значителни потешкотии за исплата на плата, надоместоци и придонеси	20	26.67%
Немам потешкотии за исплата на плата, надоместоци и придонеси	18	24.00%
Да, имам незначителни потешкотии за исплата на плата, надоместоци и придонеси	17	22.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

018. Дали мерките за справување со КОВИД 19 имаат влијание на обезбедување на безбедни работни услови и на промена на рутините за почитување на прописите за заштита и здравје при работа и дополнителни трошоци?

Одговор	Број	%
Да, има значително негативно влијание	26	34.67%
Да, има незначително негативно влијание	21	28.00%
Нема негативно влијание	14	18.67%
Немало потреба да ги смениме рутините	14	18.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

019. Дали поради некоја од мерките за справување со КОВИД 19 давате посебни известувања до вработените и дали тоа предизвикува посебни трошоци?

Одговор	Број	%
Да, има незначително негативно влијание	24	32.00%
Нема негативно влијание	19	25.33%
Да, има значително негативно влијание	17	22.67%
Не давам посебни известувања	15	20.00%

Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

020. Дали поради некоја од мерките за справување со КОВИД 19 давате посебни документи, уверенија, потврди, дозволи поврзани со работниот процес (за движење во полициски час), на вработените и дали тоа предизвикува посебни трошоци?

Одговор	Број	%
Не бараме посебни дозволи, уверенија и потврди	32	42.67%
Да, даваме и имаме незначителни трошоци	17	22.67%
Да, даваме, но немаме трошоци	15	20.00%
Да, даваме и имаме значителни трошоци	11	14.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

021. Дали поради мерките за справување со КОВИД 19 имало потреба да ослободите лица од конкурентска клаузула и сте се откажале од надоместок за почитување на конкурентска клаузула со што трпите штета?

Одговор	Број	%
Немаме ваков случај	73	97.33%
Да, сме ослободиле вработен од конкурентска клаузула и сме се откажале од надоместокот	2	2.67%
Да, сме ослободиле вработен од конкурентска клаузула, но не сме се откажале од надоместокот	0	0.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

022. Дали поради некоја од мерките за справување со КОВИД 19 имате проблеми во обезбедување на работа за работниците?

Одговор	Број	%
---------	------	---

Да, за значителен дел од работниците	24	32.00%
Да, за сите вработени	22	29.33%
Немам ваков проблем	15	20.00%
Да, за незначителен дел од работниците	14	18.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

023. Дали некоја од мерките за справување со КОВИД 19 има влијание во ограничување на вршење на сезонска работа и ангажирање на сезонски работници при што имате трошоци/штета?

Одговор	Број	%
Немаме потреба од сезонска работа и не ангажираме сезонски работници	44	58.67%
Да, има значително влијание	14	18.67%
Нема влијание	10	13.33%
Да, има незначително влијание	7	9.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

024. Дали поради препораките за справување со КОВИД 19, Вашите вработени своите работни обврски ги вршат од дома без формално да им се промени постоечкиот договор за вработување во Договор за работа од дома?

Одговор	Број	%
Немаме вработени кои работат од дома бидејќи природата на работата тоа не го овозможува	29	38.67%
Да, помал дел од вработените работат од дома	16	21.33%
Да, сите вработени работат од дома	16	21.33%
Незначителен дел од вработените работат од дома	14	18.67%
Без одговор	0	0.00%

Вкупно:	75	100.00%
----------------	-----------	----------------

025. Дали почитување на препораката за работа од дома заради справување со КОВИД 19 има влијание врз ефикасноста во работењето?

Одговор	Број	%
Да, има значително негативно влијание	30	40.00%
Да, има незначително негативно влијание	25	33.33%
Нема негативно влијание	20	26.67%
Ефикасноста на работењето е зголемена	0	0.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

026. Дали промената на организацијата на работата и усогласувањето на работното време заради мерките за справување со КОВИД 19 влијае врз зголемени трошоци на работењето (зголемен трошок на електрична енергија, вода, греење/ладење, логистика, воведување организиран превоз)?

Одговор	Број	%
Нема негативно влијание	28	37.33%
Да, има незначително негативно влијание	23	30.67%
Да, има значително негативно влијание	21	28.00%
Да, има позитивно влијание	2	2.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	74	98.67%

027. Дали примената на препораки или мерки за справување со КОВИД 19, има влијание на барање на менаџери за активирање на посебни клаузули од менаџерски договори кои предизвикуваат финансиски обврски за друштвото?

Одговор	Број	%
----------------	-------------	----------

Нема влијание	61	81.33%
Да, има влијание со значителни финансиски обврски за друштвото	11	14.67%
Да, има влијание со незначителни финансиски обврски за друштвото	3	4.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

028. Дали очекувате дека примената на мерките за справување со КОВИД 19 во иднина ќе имаат влијание во отежнување на процеот на селекција и вработување на нововработени лица со зголемени/непредвидени трошоци?

Одговор	Број	%
Да, ќе има значително влијание	37	49.33%
Да, ќе има незначително влијание	20	26.67%
Ќе нема влијание	18	24.00%
Ќе има позитивно влијание	0	0.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

029. Дали како последица од примена на препораките и мерките за справување со КОВИД 19 дошло до предвремено раскинување на договори за вработување со спогодба или со отказ од работникот?

Одговор	Број	%
Нема предвремено раскинување на договори за вработување	55	73.33%
Да, во незначителен број	13	17.33%
Да, во значителен број	7	9.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

030. Дали како последица од примена на препораките и мерките за справување со КОВИД 19 не сте биле во можност да го испочитувате отказниот рок на работник, па сте се спогодиле со работник наместо отказан рок да му исплатите паричен надоместок?

Одговор	Број	%
Немаме случаи на плаќање надоместок наместо отказан рок	69	92.00%
Да, во значителен број	4	5.33%
Да, во незначителен број	2	2.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

031. Дали како последица од примена на препораките и мерките за справување со КОВИД 19 сте доведени во положба да извршите колективно отпуштање од деловни причини со исплаќање на надоместок на работниците – испратнина?

Одговор	Број	%
Немаме дадено колективен отказ	68	90.67%
Да, во значителен број	4	5.33%
Да, во незначителен број	3	4.00%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

032. Дали како последица од некои мерки за справување со КОВИД 19 кои се однесуваат на право на одсуство на вработените (нпр. чување на дете до 10 години, бремена вработена, лице со хронична болест од ризична група и др.) трпите штета/трошоци на одредено време?

Одговор	Број	%
Не трпам штета	30	40.00%
Да, трпам незначителна штета	22	29.33%

Да, трпам значителна штета	22	29.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	74	98.67%

033. Дали имате дополнителните трошоци по било кој основ поради плаќање на прекувремена работа воведена како последица на реорганизирање на работата заради примена на препораките и мерките за справување со КОВИД 19?

Одговор	Број	%
Немаме прекувремена работа	40	53.33%
Да, имам незначителни трошоци	12	16.00%
Немам дополнителни трошоци	12	16.00%
Да, имам значителни трошоци	11	14.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

034. Дали како последица од примена на препораките и мерките за справување со КОВИД 19 имате проблеми во организација на дневниот, неделниот и годишниот одмор на вработените што го засега процесот на организација на работењето?

Одговор	Број	%
Да, има проблеми за сите вработени	32	42.67%
Да, има проблеми само за поединечни вработени кои користат право произлезено од некоја мерка	30	40.00%
Да, има проблеми за вработени во поединечни сектори	13	17.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

035. Дали како последица од примена на препораките и мерките за справување со КОВИД 19 трпи процесот на ostrучување и дополнително неформално образование на работниците и/или нивно обучување за сертифицирање и дали трпите штета поради истото?

Одговор	Број	%
Процесот на острчување, обучување и сертифицирање не е во застој	30	40.00%
Да, процесот е во целосен застој и трпиме штета	19	25.33%
Да, процесот е во застој, но не трпиме штета	15	20.00%
Да, процесот е во делумен застој и трпиме штета	10	13.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	74	98.67%

036. Дали заради примена на препораките и мерките за справување со КОВИД 19 имате ситуации на ослободување на вработен родител на дете со развојни проблеми, посебни образовни проблеми и/или на лице кое има потреба од придружба и дали тоа предизвикува посебен трошок или трпење на работниот процес?

Одговор	Број	%
Немаме таков случај	63	84.00%
Да, во незначителен број	10	13.33%
Да, во значителен број	1	1.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	74	98.67%

037. Дали сте принудени да го ограничите работењето во смени и/или ноќе како последица на препораките и мерките за справување со КОВИД 19 и дали тоа влијае на пад на продуктивноста?

Одговор	Број	%
Немаме регистрирано сменска или ноќна работа	42	56.00%
Да, и значително влијае на пад на продуктивноста	15	20.00%
Не ја ограничивме сменската или ноќната работа	12	16.00%
Да, но незначително влијае на пад на продуктивноста	3	4.00%

Да, но не влијае на пад на продуктивноста	2	2.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	74	98.67%

038. Дали сте принудени да го ограничите работењето за време на викенд како последица на препораките и мерките за справување со КОВИД 19 и дали тоа влијае на пад на продуктивноста?

Одговор	Број	%
Да, и значително влијае на пад на продуктивноста	30	40.00%
Немаме работење преку викенд	30	40.00%
Не го ограничивме работењето за викенд	11	14.67%
Да, но незначително влијае на пад на продуктивноста	2	2.67%
Да, но не влијае на пад продуктивноста	2	2.67%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	75	100.00%

039. Дали поради примена на мерките за справување со КОВИД 19 сте оневозможени во вршење на работи во странство преку испраќање/упатување на работници на работа во странство и дали тоа Вим причинува загуба/штета?

Одговор	Број	%
Не упатуваме работници на работа во странство	43	57.33%
Да, оневозможени сме и трпиме значителна загуба/штета	17	22.67%
Да, оневозможени сме и трпиме незначителна загуба/штета	13	17.33%
Без одговор	0	0.00%
Вкупно:	73	97.33%

040. Дали како последица од мерките за справување со КОВИД 19, доколку немате сменска/ноќна работа, а имате итни сервисни услуги на повик за одржување на опрема/системи во државни институции, банкарство и стопанството и се соочувате со тешкотии на извршување на сервисните услуги вон работно време заради што моравте формално да регистрирате сменска и ноќна работа?

Одговор	Број	%
Немало потреба да ги смениме рутините	51	68.00%
Да, има незначителни потешкотии	10	13.33%
Нема негативно влијание	8	10.67%
Да, има значителни потешкотии	5	6.67%
Без одговор	1	1.33%
Вкупно:	75	100.00%

АНЕКС 3

Преглед на евидентирани невработени лица (податоци достапни на <http://av.gov.mk/pregled-na-evidentirani-nevraboteni-lica.nsp> на 18.05.2020, во 11:36)

Април, 2020

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

П - 1

ПРЕГЛЕД
на невработени лица
со состојба на 30.04.2020 година

1	2	3=4+5	4	5
Центар за вработување			Град	Село
1	Берово	1400	744	656
2	Битола	5533	4425	1108
3	Валандово	649	243	406
4	Велес	4227	2816	1411
5	Виница	695	501	194
6	Гевгелија	1340	880	460
7	Гостивар	7449	4022	3427
8	Дебар	2143	1410	733
9	Делчево	1284	917	367
10	Демир Хисар	801	217	584
11	Кавадарци	1534	1098	436
12	Кичево	3017	2032	985
13	Кочани	2793	2032	761
14	Кратово	638	502	136
15	Крива Паланка	2569	1611	958
16	Крушево	1024	505	519
17	Куманово	12908	7796	5112
18	Македонски Брод	1321	597	724
19	Неготино	1299	916	383
20	Охрид	3208	2478	730
21	Прилеп	7454	5753	1701
22	Пробиштип	1046	746	300
23	Радовиш	2199	1367	832
24	Ресен	1457	984	473
25	Свети Николе	1226	813	413
26	на град Скопје	20916	15496	5420
27	Струга	3331	1329	2002
28	Струмица	4746	2457	2289
29	Тетово	13660	5933	7727
30	Штип	2895	2615	280
	Вкупно	114782	73236	41627

Март, 2020

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

П - 1

ПРЕГЛЕД
на невработени лица
со состојба на 31.03.2020 година

1	2	3=4+5	4	5
Центар за вработување			Град	Село
1	Берово	1372	720	652
2	Битола	4996	3982	1014
3	Валандово	513	194	319
4	Велес	4023	2642	1381
5	Виница	669	479	190
6	Гевгелија	962	631	331
7	Гостивар	7025	3793	3232
8	Дебар	2125	1406	719
9	Делчево	1221	860	361
10	Демир Хисар	736	191	545
11	Кавадарци	1384	991	393
12	Кичево	2829	1890	939
13	Кочани	2594	1886	708
14	Кратово	593	464	129
15	Крива Паланка	2479	1561	918
16	Крушево	992	491	501
17	Куманово	12415	7385	5030
18	Македонски Брод	1282	581	701
19	Неготино	1141	793	348
20	Охрид	2858	2205	653
21	Прилеп	7161	5517	1644
22	Пробиштип	1022	721	301
23	Радовиш	2096	1297	799
24	Ресен	1378	932	446
25	Свети Николе	1173	775	398
26	на град Скопје	19185	14005	5180
27	Струга	3155	1243	1912
28	Струмица	4486	2283	2203
29	Тетово	13194	5661	7533
30	Штип	2673	2399	274
	Вкупно	107732	87878	38764

ПРЕГЛЕД
на невработени лица
со состојба на 29.02.2020 година

1	Центар за вработување	Вкупно 3=4+5	Град	Село
2			4	5
1	Берово	1365	718	647
2	Битола	4868	3869	999
3	Валандово	509	193	316
4	Велес	3999	2645	1354
5	Виница	669	478	191
6	Гевгелија	949	615	334
7	Гостивар	6945	3745	3200
8	Дебар	2101	1390	711
9	Делчево	1198	845	353
10	Демир Хисар	732	190	542
11	Кавадарци	1390	997	393
12	Кичево	2821	1883	938
13	Кочани	2537	1832	705
14	Кратово	585	458	127
15	Крива Паланка	2373	1482	891
16	Крушево	983	489	494
17	Куманово	12199	7245	4954
18	Македонски Брод	1261	571	690
19	Неготино	1118	776	342
20	Охрид	2707	2072	635
21	Прилеп	7085	5465	1620
22	Пробиштип	1004	705	299
23	Радовиш	2059	1265	794
24	Ресен	1339	906	433
25	Свети Николе	1177	770	407
26	на град Скопје	18673	13666	5007
27	Струга	3083	1204	1879
28	Струмица	4400	2212	2188
29	Тетово	13087	5609	7478
30	Штип	2600	2338	262
	Вкупно	106818	88833	38183

ПРЕГЛЕД
на невработени лица
со состојба на 31.01.2020 година

	Центар за вработување	Вкупно	Град	Село
1	2	3=4+5	4	5
1	Берово	1368	704	664
2	Битола	4880	3861	1019
3	Валандово	502	189	313
4	Велес	4031	2679	1352
5	Виница	642	457	185
6	Гевгелија	957	622	335
7	Гостивар	6720	3630	3090
8	Дебар	2104	1385	719
9	Делчево	1175	829	346
10	Демир Хисар	751	191	560
11	Кавадарци	1452	1036	416
12	Кичево	2807	1867	940
13	Кочани	2553	1815	738
14	Кратово	608	476	132
15	Крива Паланка	2376	1489	887
16	Крушево	996	505	491
17	Куманово	11996	7122	4874
18	Македонски Брод	1285	577	708
19	Неготино	1130	776	354
20	Охрид	2669	2044	625
21	Прилеп	6903	5341	1562
22	Пробиштип	978	688	290
23	Радовиш	2026	1244	782
24	Ресен	1358	907	451
25	Свети Николе	1128	732	396
26	на град Скопје	18432	13511	4921
27	Струга	3014	1174	1840
28	Струмица	4322	2176	2146
29	Тетово	12668	5379	7289
30	Штип	2578	2302	276
	Вкупно	104409	65708	38701

Декември, 2019

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

П - 1

ПРЕГЛЕД
на невработени лица
со состојба на 31.12.2019 година

1	2	3=4+5	4	5
Центар за вработување	Вкупно	Град	Село	
1	Берово	1319	680	639
2	Битола	4660	3718	942
3	Валандово	498	193	305
4	Велес	3834	2541	1293
5	Виница	563	414	149
6	Гевгелија	864	571	293
7	Гостивар	6677	3640	3037
8	Дебар	2104	1394	710
9	Делчево	1131	802	329
10	Демир Хисар	721	190	531
11	Кавадарци	1490	1078	412
12	Кичево	2752	1832	920
13	Кочани	2489	1784	705
14	Кратово	548	434	114
15	Крива Паланка	2355	1474	881
16	Крушево	985	502	483
17	Куманово	11833	7016	4817
18	Македонски Брод	1257	563	694
19	Неготино	1008	709	299
20	Охрид	2582	1992	590
21	Прилеп	6810	5259	1551
22	Пробиштип	945	671	274
23	Радовиш	1848	1146	702
24	Ресен	1301	878	423
25	Свети Николе	1096	711	385
26	на град Скопје	18119	13362	4757
27	Струга	2877	1136	1741
28	Струмица	4105	2071	2034
29	Тетово	12571	5346	7225
30	Штип	2406	2160	246
	Вкупно	101748	64287	37461

Април, 2019

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

П - 1

ПРЕГЛЕД
на невработени лица
со состојба на 30.04.2019 година

1	Центар за вработување	Вкупно	Град	Село
2	3=4+5	4	5	
1	Берово	1302	707	595
2	Битола	4597	3652	945
3	Валандово	549	223	326
4	Велес	3845	2574	1271
5	Виница	601	413	188
6	Гевгелија	922	611	311
7	Гостивар	6711	3859	2852
8	Дебар	2018	1355	663
9	Делчево	1204	857	347
10	Демир Хисар	681	178	503
11	Кавадарци	1454	1002	452
12	Кичево	2504	1701	803
13	Кочани	2484	1750	734
14	Кратово	623	499	124
15	Крива Паланка	2514	1573	941
16	Крушево	965	490	475
17	Куманово	11746	7054	4692
18	Македонски Брод	1194	569	625
19	Неготино	1106	764	342
20	Охрид	2816	2208	608
21	Прилеп	7084	5575	1509
22	Пробиштип	1028	750	278
23	Радовиш	1331	916	415
24	Ресен	1363	896	467
25	Свети Николе	1257	840	417
26	на град Скопје	18347	13664	4683
27	Струга	2842	1221	1621
28	Струмица	4209	2154	2055
29	Тетово	13256	5741	7515
30	Штип	2530	2286	244
Вкупно		103083	68082	37001

Март, 2019

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

П - 1

ПРЕГЛЕД
на невработени лица
со состојба на 31.03.2019 година

	Центар за вработување	Вкупно	Град	Село
1	2	3=4+5	4	5
1	Берово	1311	710	601
2	Битола	4636	3678	958
3	Валандово	565	234	331
4	Велес	3912	2612	1300
5	Виница	657	448	209
6	Гевгелија	954	631	323
7	Гостивар	6984	4018	2966
8	Дебар	2042	1373	669
9	Делчево	1265	902	363
10	Демир Хисар	694	179	515
11	Кавадарци	1520	1055	465
12	Кичево	2549	1735	814
13	Кочани	2584	1825	759
14	Кратово	643	513	130
15	Крива Паланка	2586	1626	960
16	Крушево	988	509	479
17	Куманово	11964	7202	4762
18	Македонски Брод	1193	567	626
19	Неготино	1194	824	370
20	Охрид	2969	2347	622
21	Прилеп	7231	5712	1519
22	Пробиштип	1062	777	285
23	Радовиш	1418	969	449
24	Ресен	1390	916	474
25	Свети Николе	1309	880	429
26	на град Скопје	19098	14215	4883
27	Струга	2974	1281	1693
28	Струмица	4247	2182	2065
29	Тетово	13762	5952	7810
30	Штип	2541	2294	247
	Вкупно	108242	88188	38078

Февруари, 2019

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Образец-1

ПРЕГЛЕД
на невработени лица со состојба на 28.02.2019
и податоци за прилив и одлив на невработени лица во период од 01.02.2019 до 28.02.2019 година

	Опис	Вкупно		Без образование и со основно образование		Непотполно средно образование		Завршено средно образование		Више образование		Високо образование		Магистри на науки		Доктори на науки	
		Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Вкупно евидентирани невработени лица	105444	48961	52977	24737	12921	3973	27005	12560	1415	681	10313	6530	783	469	30	11
2 = 3 + 4 + 5 + 6	Прилив (лица кои стекнале статус невработен во текот на дадениот период)	6308	3282	2705	1532	621	198	2043	972	53	29	830	520	54	31	2	0
3	Лица кои прв пат се пријавиле во евиденција на невработени	1178	727	590	431	24	4	391	192	6	3	158	96	9	1		
4	Од работен однос (независно пред колку време престанал работниот однос)	2845	1341	745	308	399	136	1128	531	39	21	502	324	30	21	2	
5	Од симнати од евиденција на невработени по сите законски основи	1627	874	979	584	139	39	368	170	7	5	124	70	10	6	0	0
6	Од евиденција на други лица кои бараат работа	658	340	391	209	59	19	156	79	1		46	30	5	3		
7 = 8 + 9 + 10	Одлив (лица кои престанале да се водат во евиденција на невработени)	6522	3136	2275	968	796	286	2151	1054	79	42	1137	729	82	55	2	2
8	Засноваале работен однос	3017	1581	712	294	333	141	1083	560	40	24	790	524	58	37	1	1
9	Симнати од евиденција по законски основ	2512	1094	1095	478	333	86	773	347	28	12	265	157	17	13	1	1
10	Преминале во евиденцијата на други лица кои бараат работа	993	461	468	196	130	59	295	147	11	6	82	48	7	5		

Јануари, 2019

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Образец-1

ПРЕГЛЕД
на невработени лица со состојба на 31.01.2019
и податоци за прилив и одлив на невработени лица во периодот од 01.01.2019 до 31.01.2019 година

	Опис	Вкупно		Без образование и со основно образование		Непотполно средно образование		Завршено средно образование		Више образование		Високо образование		Магистри на науки		Доктори на науки	
		Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени	Се	Жени
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Вкупно евидентирани невработени лица	105658	48815	52579	24192	13092	4059	27106	12639	1444	694	10605	6729	802	489	30	13
2 = 3 + 4 + 5 + 6	Прилив (лица кои стекнале статус невработен во текот на дадениот период)	16012	10356	10959	7903	808	287	3189	1482	71	32	926	614	58	38	1	0
3	Лица кои прв пат се пријавиле во евиденција на невработени	4279	2783	2976	2176	59	9	1057	483	7	1	175	111	5	3		
4	Од работен однос (независно пред колку време престанал работниот однос)	3372	1562	1011	354	441	162	1254	585	54	29	569	402	43	30		
5	Од симнати од евиденција на невработени по сите законски основи	6244	4679	5354	4283	188	66	557	249	6	2	130	75	8	4	1	0
6	Од евиденција на други лица кои бараат работа	2117	1332	1618	1090	120	50	321	165	4		52	26	2	1		
7 = 8 + 9 + 10	Одлив (лица кои престанале да се водат во евиденција на невработени)	5075	2415	1627	688	640	204	1735	854	55	30	945	587	72	51	1	1
8	Засновале работен однос	1819	973	348	171	166	47	710	366	18	11	532	344	45	34		
9	Симнати од евиденција по законски основ	2313	998	911	380	326	95	709	319	26	12	320	178	20	13	1	1
10	Преминале во евиденцијата на други лица кои бараат работа	943	444	368	137	148	62	316	169	11	7	93	65	7	4		